

НАВІЖИ

Молодці
Українці!

Липень

2016

ДНІПРО

Український Ювілейний Місячник

Липень
2016

Рубанівське

ISBN:

Видавництво “Навіки”
© Василь Пишний

12 липня –

День первоверховних
апостолів Петра і Павла

* * *

24 липня –

рівноапостольної Ольги,
великої княгині
Київської

* * *

28 липня –

рівноапостольного
Володимира,
великого князя
Київської Русі

Апостол Петро — Симон, пізніше прозваний Петром, як і його брат Андрій, був простим галілейським рибалкою.

Апостол Павло — Савл належав до числа фарисеїв — ревнителів Закону, які прагнули в точності виконати всі його вимоги і всі «передання старших». Хоча Христос викривав фарисеїв, але ми знаємо кілька прикладів, коли саме фарисеї ставали Його відданими учнями, так що Савл-Павло був у цьому не самотній.

Свята Ольга — Ольга (бл. 902 - 11 липня 969). Дружина князя Ігоря I, київська княгиня.

Правила Руссю в роки неповноліття свого сина Святослава (до 962). 957 року відвідала Константинополь, уклала угоду з імператором Константином VII Багрянородним. Там же в ніч з 17 на 18 жовтня 957 року прийняла християнство.

Святий Володимир — Володимир Великий (960±3 - 15 липня 1015), правитель і хреститель Київської Русі. Онук київської княгині Ольги. Розпочав християнізацію Київської Русі, встановивши Київську митрополію Константинопольського патріархату. Використовував особистий знак «тризуб», що став гербом України. Помер у Берестовському палаці за Києвом.

Раїса ЛИША

* * *

метелик летів
з одного краю світу
у інший

та спустився до квітки
привітатися й перепочити

і я тоді запитала
а далі куди?

у позасвіття одказує
вістку несучи

* * *

квітка зійшла
прибула
об'явилась урочо

виринула із невіді
мов зірка чи сонце

і в мент звеселила
умиротворила усесвіт

прогнала людську
неволю й зажуру

* * *

У розвої літо і червень крокує
Він землю рай-цвітом вдяга і лаштує
Святково цвіте й зеленіє довкілля
Під Троєчні Свята й Зелену Неділю.

Спрадавна ці Свята, живучі й сьогодні,
Бо щирі й природні як свята народні,
Отож, Україно, моя любя Нене,
Веди своїх діток у Свято зелене!

І в сяєві Тройці збирай їх у коло,
І дзвони святкові розлунюй довкола
Скликай їх віночком Чеснот і Любові -
Хай будуть щасливі, хай будуть здорові!

Та ще ж потурбуйся, як любляча Мати,
В Зелену Неділю про справу Освяти.
Освяхуй їм жито, Освяхуй пшеницю
Щоб визріло все в золоті паляниці;

Освяхуй садочки, городи освяхуй,
Щоб сісти до столу було їм не лячно
Та ще, як те кажуть: "Не хлібом єдиним..."
Освяхуй ще й Мову свою, Україно!

Без рідної мови Твої любі діти
Байстрятами будуть у Божому світі.
Свята і Велична моя Україна!
Уклін Тобі, Нене, від сина. Від сина!

Михайло Пишний

ЛИПЕНЬ

1

- День архітектури України

Прп. Леонтія, канонарха Києво-Печерського (XIV)

2

- 110 років від дня народження Петра Андрусіва (1906-1981), українського живописця, графіка, іконописця, автора

історичних полотен, педагога, мистецького критика, громадського діяча (США)

3

Неділя 2-га після П'ятдесятниці.

Всіх святих, в Україні просіявших.

Новомучеників та сповідників, які в Україні та в інших землях у ХХ ст. за Христа і Православну Віру постраждали. Блгв. Аскольда, першомч. Київського (882)

– 105 років від дня народження **Тетяни Іллівни Волгіної** (1911-1981), української поетеси

4

– 150 років від дня народження **Сергія Миколайовича Дельвіга** (1866, м. Москва - 1944, м. Каїр, Єгипет). Український військовий діяч, генерал-полковник Армії УНР, військовий історик, співробітник військового-наукового та літературного журналу - «Табір».

В листопаді 1917 р. був призначений начальником інспекторату артилерії Українського Генерального Військового Штабу. На початку 1918 - начальник артилерії Гайдамацького Коша Слобідської України. В березні 1918 повернувся в Київ. В період правління гетьмана П.Скоропадського керував організацією управління артилерією в армії Української Держави. З 1919 - інспектор артилерії Армії Української Народної Республіки.

В 1919 - 21 роках Дельвіг - військовий аташе-голова української військової місії при Посольстві УНР в Румунії. В жовтні 1920 р. С.Петлюра надав повноваження голові дипломатичної місії в Румунії Костю Мацієвичу і генералу Дельвігу вести переговори, укласти військову конвенцію з урядом генерала П.Врангеля за умов визнання останнім самостійності УНР і її уряду. З лютого 1921 член Вищої військової ради УНР.

З серпня 1921 року підвищений до звання генерал-полковника армії УНР. Очолював Товариство колишніх вояків Армії УНР та Українську громаду в Румунії.

Після 1921 року жив в еміграції в Румунії. В 1923-1926 рр. був членом

керівного комітету української еміграції в Румунії. Працював інженером на фабриці братів Шіль в Бухаресті, потім на заводах “Конкордія” в Кодлі. В 1944 переїхав в Єгипет, де й помер в Каїрі.

– 140 років від дня народження **Олександра Марковича Гінзбурга** (1876-1949), українського інженера, архітектора

– 130 років від дня народження **Івана Тимофійовича Дощівника** (1886-1973), українського письменника

– 125 років від дня народження **Петра Йосиповича Панча** (1891-1978), українського письменника

6

Вишгородської ікони Божої Матері

Первинно вона знаходилась у храмі міста Вишгород - давнього помісного уділу святої рівноапостольної великої княгині Ольги. Вона нібито була написана євангелістом Лукою і подарована Києву від Константинополя, а по народному переказу була написана у Києві, можливо, преподобним Аліпієм-іконописцем. Київський князь

Юрій Долгорукий помістив її у Вишгороді, спорудивши для неї спеціальний храм. Звідти й назва ікони — Вишгородська. Згодом цю ікону вкрав князь суздальський Андрій Боголюбський, напавши і зруйнувавши Київ. Він розмістив Вишгородську ікону у Володимирі-на-Клязьмі, тоді вона й стала Володимирською.

– **165** років від дня народження **Івана Івановича Левинського** (1851-1919), українського архітектора

– **150** років від дня народження **Августини Йосипівни Кохановської** (1866-1927), української художниці

– **120** років від дня народження **Івана Микитовича Тиктора** (1896-1982), українського громадсько-політичного діяча, видавця, редактора

7

Різдво Хрестителя Іоанна.

День Івана Купала.

Прпп. Іова (1621) та Феодосія (1629) Манявських

– **130** років від дня народження **Абрама Марковича Черкаського** (1886-1968), українського живописця

– **110** років від дня народження **Давида Демидовича Копиці** (1906-1965), українського письменника

– 100 років від дня народження **Марка Дмитровича Антоновича** (1916-2005), українського громадсько-політичного діяча, історика, публіциста

– День народження **Володимира Павловича Науменко** (1852, Новгород-Сіверський - 8 липня 1919, Київ). Український педагог, філолог, громадський діяч, журналіст.

Як Ви думаєте, кому належала ділянка землі, де поховано Т. Шевченка?

Хто очолював Центральну Раду до приїзду М. Грушевського?

Мова йде про моральний авторитет України **Володимира Павловича Науменка**, який народився 7 липня 1852, а 8 липня 1919 був розстріляний.

Козацький нащадок побачив світ у Новгород-Сіверському. Дід по матері був учителем, батько працював директором гімназії, тому майбутнє Володя визначив у дитинстві. І засвоїв, що друг - не тарган, його «не заводять», а шанують

усе життя: таким другом дитинства був Олександр Русов.

Київська гімназія, університет Св. Володимира. І знову рідна гімназія, до якої Володимир Павлович повернувся викладачем і був ним упродовж 30 років.

22-річним учитель Науменко закохався у 18-літню випускницю інституту шляхетних дівчат Віру Шульгіну, обвінчалися й щасливо прожили 45 років, викохавши двох синів Сергія та Павла.

У 1905 р. Володимир Науменко відкрив на власні кошти на вул. Велика Підвальна (нині вул. Ярославів Вал) чоловічу гімназію, став її директором. З роками В. Науменко став дійсним статським радником, що відповідало чину генерал-майора. У цій гімназії у 1908-1915 рр. учився М. Т. Рильський.

Йому належала ділянка землі, де поховано Т. Шевченка, власним коштом він доглядав могилу, створював музей.

У березні 1917 р. очолити Центральну Раду запропонували Євгену Чикаленку - він відмовився; тимчасово очолювати до повернення із заслання Михайла Грушевського погодився Володимир Науменко.

За цей період Володимир Науменко встиг поставити підпис на призначенні В. І. Вернадського президентом щойно заснованої Академії наук. Після близького

знайомства зі складом уряду УНР, він відмовився увійти до Центральної Ради і вирішив бути подалі від політики. Та, коли на квартиру до нього прийшов міністр торгівлі Мерінг із пропозицією посісти пост міністра освіти, В. Науменко дав себе умовити.

Коли в Київ увійшли червоні, В. Науменко потрапив до списку ворогів №1: царський генерал, міністр у Скоропадського. У нього відібрали «зайву» білизну, костюм, пальто, взуття.

На день народження 66-річчя опівночі 7 липня 1919 р. у двері квартири Науменка, постукали: «Відкрийте, ЧК!». Збрали документи, портфель, гроші, арештували хазяїна. Вранці у середу 8 липня перший допит у справі № 232. На питання про ставлення до комуністичної влади арештований чесно відповів: «До радянської влади ставлюсь негативно». «Применить высшую меру наказания и поставит в известность т. Раковского», - кривавими чорнилами написав В. Лацис. Увечері у вівторок 8 липня В. Науменка розстріляв комендант ВУЧК Терехов за так звану «контрреволюційну діяльність». Проти ночі 9 липня Науменка закопали разом із іншими убитими.

Довідавшись про арешт Науменка, 9

липня не побоялися написати протест владі перший президент УАН академік В.І.Вернадський та секретар-академік А. Ю. Кримський, але вирок було вже виконано.

У четвер 10 липня київські газети опублікували страшний список, у якому першим значився Науменко В.П.

П. Г. Житецький писав, що цим пострілом було «загублено життя людини великої духовної сили, таланту, громадського значення і персональної чаруючої привабливості».

Доля родини Володимира Науменка не з'ясована, припускають, що дружину і дітей також було репресовано.

8

Нобелянт двічі Коваль

Чи дала земля України лауреатів Нобелівської премії? Не тільки дала, а й віддала славу іншим державам. Одне з таких імен **Саймон (Семен) Сімон Сміт Кузнець** (англ. **Simon Smith Kuznets**), читаючи його ім'я, можна сказати: «Двічі Коваль».

Учений народився 30 квітня 1901 р. у Харкові. У рідному місті Семен закінчив 2-е реальне училище, гімназію і вступив до Харківського університету, на юридичний факультет.

Два роки потому він очолив сектор у

відділі статистики
праці Центральної
ради профспілок
України. У 1921 р.
у збірці «Матеріали
зі статистики
труда в Україні»
була надрукована
стаття С. Кузнеця
«Грошова заробітна
платня робітників
і службовців

фабрично-заводської промисловості
м. Харкова у 1920 р.».

У 1922 р. разом із братом Соломоном та
магір'ю Семен Кузнець вирушає через Польщу
до США. Кузнеці самостійно вивчають
англійську, а восени Семен поступив до
Колумбійського університету. Наступного
року він отримав ступінь бакалавра, а в
1924 р. ступінь магістра економіки. За два
роки здобуває докторський ступінь.

Вивчаючи особливості демографічних
процесів, С. Кузнець відкрив ряд важливих
загальноекономічних закономірностей
розвитку світової економіки.

У 1971 році американський учений
українець Сімон Сміт Кузнець удостоївся
Нобелівської премії в галузі економіки.

Помер 8 липня 1985 р. у Кембриджі. Колишній харків'янин все життя пам'ятав про свою батьківщину: в його домі лунали українські пісні, зберігалися меморіальні речі.

Ганна Черкаська

9

Тихвинської ікони Божої Матері (1383)

– 150 років від дня народження **Павла Івановича Петренка-Критченка** (1866-1944), українського хіміка-органіка

Нобелянт із козацьким корінням Петро Капиця

Є в українській мові слово капиця - ремінь, що зв'язує бияк з ціпилном, його ще величають «свіркою», «ріпицею». Не один козак мав славне прізвище - Капиця. Діди-прадіди Петра жили на Волині, там народився батько, з українських волинських селян Стебницьких був рід матері Ольги Ієронімівни.

Петро побачив світ 9 липня 1894 р. у Кронштадті, куди доля закинула родину генерал-майора інженерного корпусу Леоніда Капиці. І хоч із гімназії Петро Капиця був виключений за неуспішність із латини, у 1918 році він закінчив Політехнічний інститут у Петрограді.

22-річним Капиця одружився з Надією Чорносвитовою. Наступного року молодята колисали сина Ієроніма, названого на честь діда по матері. Та 1919 рік виявився чорним: був розстріляний більшовиками батько Надії, Кирило Чорносвитов, депутат Державної Думи. Перед Новим роком від іспанки померли четверо рідних: батько Леонід Капиця, дворічний Ієронім, Надійка (двох днів від роду) та дружина Надія. Петро Леонідович гірко переживав втрату і, казав, що тільки мати повернула його до життя.

Восени 1921 р. скромняга Капиця зайшов до майстерні Бориса Кустодієва і запитав, чому він малює портрети знаменитостей і чому не зображує майбутніх світил. Кустодієв зобразив молодих учених, за що отримав мішок пшона та півня. Капиця і Семенов - обидва стали лауреатами Нобелівської премії: Микола Семенов - у 1956 р., лауреат в галузі хімії, а Петро Капиця - у 1978 р.

З великими труднощами Капиця домогся дозволу на наукове відрядження до Великобританії. Там його авторитет швидко зростав: у 1923 р. він став доктором наук і отримав престижну стипендію Максвелла; у 1924-му - призначення заступником директора Кавендишської лабораторії із магнітних досліджень під керівництвом Резерфорда. У 1928 р. відкрив закон Капиці, наступного року став членом Лондонського королівського товариства. У 1930-1934 рр. Петро Леонідович був директором лабораторії ім. Монда у Кембриджі, винайшов водневий зріджувач, оригінальну установку для зрідження гелію.

Взаємовідносини Резерфорда та Капиці склалися важко, але з часом вони стали друзями і Резерфорд пробачив знамените прізвисько «крокодил», дане йому Капицею. Українець мав якості, що робили

його надзвичайно цікавим у спілкуванні: вражаюча ерудиція, глибокі пізнання в літературі та мистецтві, живе почуття гумору. У вільний час Петро Леонідович захоплювався шахами, вигравав першість графства Кембріджшир; любив майструвати домашні речі, меблі, ремонтувати старовинні годинники.

У жовтні 1926 р. в Парижі Капиця близько познайомився з дочкою академіка Олексія Крилова Анною. Через півроку 23-річна дівчина посватала Петра Капицю (старшого за неї на 10 років). Вони одружилися та прожили разом 57 років. Капиця купив невелику ділянку землі на Хантингтон-Роуд, де побудував дім за власним планом, сам змайстрував меблі. Тут народилися його сини Сергій та Андрій, відомі вчені. Перебуваючи в Кембриджі, Капиця любив водити мотоцикл, курити люльку, носити костюми з твіду. Свої англійські звички він зберіг на все життя. У Москві, поруч із Інститутом фізичних проблем, для нього був побудований котедж в англійському стилі. Одяг і тютюн він виписував з Англії. Відносини між Капицею та радянським урядом завжди були загадковими та незрозумілими. За час свого тринадцятирічного перебування

в Англії Капиця кілька разів повертався в Радянський Союз разом із дружиною, щоб прочитати лекції, відвідати матір і провести канікули на курорті. Радянські офіційні особи неодноразово зверталися до нього з проханням залишитися на постійне проживання в СРСР. Петро Леонідович ставився з інтересом до таких пропозицій, але виставляв певні умови, зокрема свободу поїздок на Захід.

У 1929 р. Капиця став членом-кореспондентом Академії наук СРСР, консультантом Українського фізико-технічного інституту (УФТІ) у Харкові (саме в цьому закладі А.К.Вальтером, А.І.Лейпунським і К.Д.Синельниковим у 1935-1936 рр. було створено лінійний пришвидшувач електронів і здійснено перше експериментальне розщеплення атомного ядра).

За своє життя вчений написав більше 300 листів «у Кремль», чим врятував багатьох у роки сталінського терору. У 1972 р., коли влада ініціювала питання про виключення з АН Андрія Сахарова, проти виступив один тільки Капиця. Він сказав: «Аналогічний ганебний прецедент уже був. У 1933 р. фашисти виключили з Берлінської академії

наук Альберта Ейнштейна».

22 березня 1984 р Петро Леонідович відчув себе погано і його відвезли до лікарні, де діагностували інсульт. 8 квітня, не приходячи до свідомості, Капиця помер за три місяці до дев'яностоліття.

Ганна Черкаська

10

Неділя 3-тя після П'ятдесятниці.

– 140 років від дня народження **Івана Івановича Садовського** (1876-1948), українського актора

Що людям, те і нам

Моральний авторитет нації **о. Андрій Бандера** народився 11 грудня 1882 р.

Теолог із університетською освітою, член НТШ. Андрій Михайлович мав зразкову родину: його дружина Мирослава була дочкою священика, благословилося їм семеро дітей. У часи визвольних змагань о.Андрій голосував за Акт злуки, як делегат Української Національної ради ЗУНР. Добровільно вступив до УГА, служив там капеланом.

Та коли дружина

померла від туберкульозу горла, 40-річний вдівець залишився сам із дрібнятами. Навіть римський папа зглянувся і дав дозвіл священникові УКГЦ на другий шлюб, але: «що людям, те і нам!» І діти, які ніколи не знали мачухи, отримали дуже пристойне виховання й освіту.

Проти ночі 23 травня 1941 р. о. Андрія було арештовано, як батька керівника краківського центру ОУН С. Бандери. П'ять днів в'язні Станіславівської тюрми були свідками катувань немолодого священника, а потім «визволителі» розіп'яли о.Андрія на хресті у Станіславівській тюрмі 10 липня 1941 р.. Йшов о. Андрію 59-ий рік...

Ганна Черкаська

11

– **160 років** від дня народження **Петра Олексійовича Левченка** (1856-1917), українського живописця-пейзажиста, рисувальника

– **Українська Головна Визвольна Рада**

Від початку війни між Німеччиною та СРСР українські політики намагалися створити центр керівництва визвольним рухом. 30 червня 1941 р. у Львові з ініціативи ОУН(б) було створене Українське Державне Правління на чолі

з Ярославом Стецьком, проте за 10 днів гестапо заарештувало його членів. 30 липня у Львові на основі Ради сеньйорів була створена Українська Національна Рада на чолі із Костем Левицьким, але у лютому 1942 р. нацисти її заборонили. 15 жовтня 1941 р. у Києві з ініціативи ОУН(м) була заснована Українська Національна Рада на чолі із Миколою Величковським, але у січні 1942 р. німецька влада заборонила і її, а у лютому кілька членів Ради були розстріляні.

До ще однієї спроби створити надпартійний центр керівництва українською визвольною боротьбою навесні 1944 р. вдалися ОУН(б) і командування УПА, сформувавши ініціативний комітет на чолі із Левом Шанковським. А 11-15 липня на садибі лісництва біля с. Сприні неподалік Самбора на Львівщині під охороною сотні УПА «Леви» відбувся Установчий Великий збір Української Головної Визвольної Ради (УГВР).

Збір ухвалив «Тимчасовий устрій УГВР», «Універсал УГВР», «Платформу УГВР» і текст присяги вояка УПА. В установчих документах УГВР проголошувалася вищим керівним органом і тимчасовим підпільним

парламентом українського народу до створення уряду незалежної України. Метою діяльності УГВР була Українська Самостійна Соборна Держава, здобута у національно-визвольній боротьбі проти нацистських і радянських окупантів. Соціальний лад Української держави мав базуватися на поєднанні ліберальних цінностей із соціально орієнтованою економікою. Своїми союзниками у боротьбі за незалежність УГВР вважала всі поневолені народи Європи та Азії.

Президентом УГВР був обраний Кирило Осьмак - колишній член Центральної Ради та підсудний у справі СБУ, віцепрезидентами - Василь Мудрий та Іван Гриньох. Із 20 членів-засновників Ради 12 були вихідцями з Галичини, 6 - зі Східної України, 2 - з Волині. За партійною ознакою 9 членів УГВР належали до ОУН(б), 2 були гетьманцями, ще 2 - колишніми членами УНДО.

Збір утворив виконавчий орган УГВР (уряд) - Генеральний Секретаріат на чолі із Романом Шухевичем (прем'єр-міністр), а також Генеральний суд (генеральний суддя Ярослав Біленький), Контрольну колегію та Бюро інформації (Йосип Позичанюк). До складу Генерального Секретаріату

входили 4 генеральні секретарі (міністри): внутрішніх справ (Ростислав Волошин), закордонних справ (Микола Лебедь), військових справ (Роман Шухевич) і фінансово-господарських справ (прізвище не встановлене).

УГВР керувала українською національно-визвольною боротьбою до початку 1950-х років, зокрема, їй підпорядковувалося командування УПА. У 1945 р. УГВР утворила Закордонне представництво на чолі з Іваном Гриньохом, яке проводило інтенсивну інформаційну діяльність. Натомість в Україні УГВР практично перестала існувати у 1950-х роках, оскільки більшість її членів загинула або була заарештована, а президент Кирило Осмак загинув у Володимирській в'язниці у Росії 1960 р.

12

День святих первоверховних апостолів Петра і Павла

– 150 років від дня народження Антіна Степановича Синявського (1866-1951), українського історика, економіста, економіко-географа, громадського діяча, педагога

– 140 років від дня народження Сергія

Ісайовича Уточкіна (1876-1916), спортсмена-авіатора, одного з перших українських льотчиків

Кумир одеситів Сергій Ісайович Уточкин

Народився 12 липня (30 червня за старим стилем) 1876 р. в м. Одесі. Навчався Сергій у Одеському комерційному училищі св. Павла, але в 15 років залишив навчання заради занять спортом і став професійним спортсменом. Вогненнорудий заїка опанував 17 видів спорту: чудовий пловець і яхтсмен, фехтувальник і боксер, ковзаняр і бігун. Займався джиу-джитсу та класичною боротьбою; роликowymi ковзанами. Він всюди прагнув бути першим.

Сергій захопився повітроплаванням. Він одним із перших піднявся на повітряній кулі. Зі своїм аеростатом він відправився до Єгипту й літав над пірамідами та Сахарою.

І от на іподромі в Одесі 8 березня 1910 р. на аероплані «Фарман-4» у повітря піднявся авіатор Михайло Єфімов, який півроку учився літати в Парижі. Через тиждень 15 березня Сергій Уточкин випросив у власника літака «Фарман-4» банкіра Ксидіаса дозвіл, вперше у житті сів у аероплан і злетів без всякої підготовки.

Так він став першим українцем, який

піднявся в повітря. Морозною, сніжною зимою в Петербурзі на сороковому році Сергій Уточкин захворів на запалення легенів і помер у Новорічну ніч 31 грудня 1915 р.

Єдиного в світі пілота, який просто сів у літак, і полетів, поховали з військовими почестями на Никольському цвинтарі Олександрівської лаври, поряд із могилами авіаторів, які загинули в авіакатастрофах.

Ганна Черкаська

Видатний український бджоляр Прокопович Петро Іванович

Прокопович Петро Іванович народився 12 липня 1775 року у с. Митченках поблизу Батурина на Чернігівщині. Його батько - священик, представник старшинського козацького роду, з якого був знаменитий Феофан Прокопович. Петро у 11 років став студентом богословського класу Київської духовної академії, де провчився 8 літ. Випускник досконало знав грецьку, латину, німецьку, польську, угорську, французьку.

Придбавши три десятини землі та 37 вуликів, побудував хатку для себе, примітивну винокурню - для прожиття. І почав шукати бджолярів, розпитував

їх, робив записи, навчився сам довбати вулики-дуплянки. Доглядав власні рої бджіл, спостерігав, узагальнював, виписав закордонні журнали: по краплинах збирав досвід кращих пасічників. За 8 років він мав 580 вуликів.

Фантастичної Новорічної ночі 1814 р. він побачив у сні розбірний рамковий вулик. У 1828 році П. І. Прокопович заснував у селі Митченки на Чернігівщині першу в історії світу школу пасічників з 2-х річним терміном навчання.

Викладання велося українською мовою. Прокопович створив спеціальну азбуку для неписьменних бджолярів, розробив методику ліквідації неписьменності за два тижні. Уроки Прокоповича були цікавими; він охоче ділився мудрістю, викладав «живою і захоплюючою мовою, вмів і любив з радістю і готовністю передавати те, що придбав довгим і постійним трудом і спостереженнями».

Написав він 60 праць, серед яких «Грамота бджоляра» (1836), «Школа бджолярства» та ін.. Його бджільницьке

господарство було найбільшим у світі, налічувало близько **десяти тисяч сімей**. За роки свого існування школа випустила до тисячі бджолярів, пасічників-інструкторів.

Прокопович став знаменитістю: до нього приїздили у гості Микола Костомаров, Михайло Максимович.

У 1843 році Тарас Шевченко перебував у гетьманській столиці та заїхав у Пальчики, побував у домівці вченого, у школі. Про цю зустріч Кобзар писав: «Там, коло Батурина, живе

наш великий пасічник Прокопович». Помер 75-річний Прокопович 3 квітня 1850 року й похований у склепі під 200-річними липами у Пальчиках.

Ганна Черкаська

Прапор

- Ах, как ані васпивают Бендзеру! - обурилася Софочка, колишня учителька співів, уся із себе «три краплі інтелігентності».

- Взагалі-то Осю Бендера оспівали Ільф і Петров. А Ваші учні, які сьогодні постали проти терористів, оспівують Бандеру. Адже «бандера» в перекладі з усіх романських мов - прапор (іспанською - La bandera). Ви ж самі доспівалися. Пам'ятаєте, як Ви розучували пісню про червоний прапор «**Бандера росса!**»?

Софочка замовкла, надовго замовкла...

Ганна Черкаська

13

- **165** років від дня народження **Андрія Віталійовича Лисенка** (1851-1910), українського письменника і лікаря

Бойчукісти

Михайло Львович Бойчук (30 жовтня 1882, Романівка, Тереховлянський повіт, Королівство Галичини та Володимирії — 13 липня 1937, Київ) — український художник, маляр-монументаліст, лідер групи «бойчукістів». Член НТШ (1912), УНТ (1917). Один із

засновників монументального мистецтва України 20 ст. Представник Розстріляного відродження.

У 1909 р. на Монмартрі у будинку на вулиці Кампань Прем'єр група українських і польських митців, які тоді навчались у Парижі, започаткувала нову мистецьку школу - Renovation Byzantine або неовізантизм. Своїм лідером молоді художники одразу визнали 27-річного галичанина, вихованця Віденської, Краківської та Мюнхенської академій мистецтв Михайла Бойчука. Він же став і теоретиком нової мистецької течії, яка за його прізвиськом отримала ще одну назву - бойчукізм. У 1910 р. бойчукісти влаштували у паризькому Салоні незалежних першу виставку своїх творів, яка мала великий успіх.

У своїй творчості бойчукісти прагнули поєднувати мотиви візантійських мозаїк із елементами українського іконопису, книжкової гравюри та традиційного народного малярства. Натомість у західноєвропейському живописі зразками для них були мозаїки та фрески флорентійців доби Раннього Відродження Чимабуе (Ченні де Пеппо) та Джотто ді Бондоне, а також картини художників британського Братства

праерафаелітів, насамперед Данте Габрієля Росетті та Едварда Берн-Джонса.

Упродовж 28 років існування бойчукізму до нього належали (або перебували під його впливом) загалом близько 25 митців, і серед них дружина Михайла Бойчука Софія Налепинська, його молодший брат Тимофій, Іван Падалка, Василь Седляр, Оксана Павленко, Олександр Мизін, Ярослава Музика, Микола Федюк, Кирило Гвоздик, Іван Липківський. Сучасники говорили про визначальний вплив особистості лідера школи на її членів - він був такою

мірою захоплений ідеями українського неотрадиціоналізму, що, за словами однієї його учениці-польки, працювати з ним означало зректися своєї батьківщини.

У 1917 р. Бойчук повернувся з Арзамаса у Росії, куди він був засланий під час I світової війни як австрійський підданий, до Києва і тут разом із Софією Налепинською взяв участь в організації Української Академії Мистецтв. Бойчукісти створили ескізи державних паперів для уряду УНР (1918), розписали фресками приміщення Луцьких казарм на Дегтярівській вулиці у Києві (1919), комсомольського клубу у Києві (1922), Селянського санаторію ВУЦВК на Хаджибеївському лимані в околицях Одеси (1928), клубу Одеської артшколи (1922-1923), Соціального музею (1925) та Червонозаводського театру (1933-1935) у Харкові. Бойчук також оформляв вистави «Молодого театру» Леся Курбаса, ілюстрував книги та малював ескізи до gobеленів, а Павленко, Седляр і Падалка виробляли кераміку.

Від початку 1930-х років комуністична критика закидала бойчукістам декоративізм, нахил до самостійництва, ворожість до

соціалістичного реалізму, формалізм і пропаганду релігії.

У вересні-листопаді 1936 р. НКВС заарештував професорів Київського художнього інституту Михайла Бойчука та Софію Налепинську, викладачів Івана Падалку та Василя Седляра та ще кількох бойчукістів. Усі вони були звинувачені в українському буржуазному націоналізмі та у належності до «контрреволюційної націонал-фашистської терористичної організації». За вироком «трійки» бойчукісти були розстріляні у Києві 13 липня 1937 р., а майже всі їхні твори - знищені.

«Довершений твір мистецтва не археологія, а вічно жива правда» (Михайло Бойчук).

Свт. Фотія, митр. Київського і всія Русі
– 100 років від дня народження **Сергія
Павловича Подерв'янського** (1916-2006),
українського живописця

Лауреат премії Нобеля з України

Наймолодший із п'яти дітей Мечникових народився у 1845 році у мальовничому селі Іванівці на Харківщині.

Ілько уже в 5 років відчув себе «професором». Вступив до Харківського університету в 17 років. Самостійно Ілля за два роки пройшов чотирирічний університетський курс природничого відділення фізико-математичного факультету. 19-річний доцент Харківського університету швидко став легендою. Ілля Мечников заглибився у вивчення біології й одержав престижну міжнародну наукову премію К.Бера. Після захисту дисертації на звання доктора біології двадцятирічний Ілля отримав запрошення на посаду професора зоології до Петербурзького університету. На жаль, зміна клімату, перевантаження сприяли розвиткові хвороби очей; недуга не давала працювати з мікроскопом, тому він перейшов до Одеського університету.

У 1883 році Ілля Мечников відкрив

Лікарня ім. Мечникова в м. Дніпро

явище фагоцитозу, за що через 25 років одержав Нобелівську премію. Мечников іронізував: «Нобелівська премія, як чарівна паличка, вперше відкрила світові значення моїх скромних робіт».

У 1886 році в Одесі Ілля Мечников із своїм учнем Миколою Гамалією заснував і очолив другу в світі бактеріологічну станцію, створену для боротьби з інфекційними хворобами людини й тварин. На запрошення Луї Пастера Мечников переїхав до Парижа, жив на вул. Дюто поблизу лабораторії, яку 28 років очолював, де започаткував школу

мікробіологів. У 1908 р. самотній старий багатій Іфла-Озіріс заповів Пастерівському інституту 28 мільйонів франків, з цього часу науковий керівник інституту Пастера Ілля Мечников став отримувати винагороду за свою працю! Сьогодні корпус Інституту Пастера, відкритий 26 листопада 1984 р., носить ім'я українця.

Читаючи Біблію, Мечников звернув увагу на слова: «І помер у старості добрій, постарілий і насичений життям...» І тоді видатний імунолог подумав: а може, і справді життям можна «насититися», і померти спокійно, погодившись з тим, що земний шлях пройдено? 15 липня 1916р. у Парижі на сімдесят першому році життя після чергового інфаркту помер Ілля Мечников. Незадовго до смерті Мечников написав: «Моя мати померла у 65 років, батько у 68, брат у 57. Серцева спадковість у мене, безперечно, погана. Тож нехай ті, хто вважає, що за моїми правилами я повинен був би прожити 100 років і більше «пробачать» мені передчасну смерть з огляду на вищезгадані обставини». Він заповів своє тіло на медичні дослідження з подальшою кремацією. Урна з прахом зберігається в бібліотеці Пастерівського інституту.

Ганна Черкаська

– 15 липня 1919 р. на майдані у Переяславі до тисяч і тисяч козаків, міщан і до великої кількості священників у золотих ризах звернувся 33-річний отаман Зелений (Данило Терпило). В урочистій тиші він

зачитав маніфест, яким **скасовувалася дія Переяславської угоди 1654 р. між Московією і Україною** про «возз'єднання» з Московією, в якій вбачав початок занепаду і погибелі України.

Новітня Переяславська Рада затвердила маніфест. Отаман і гартовані боями козаки плакали з радості, що нарешті змита ганьба з Богданового чола...

У цей час сили Зеленого (І Повстанський кіш, що співпрацював із Директорією) вимірювались близько 30 тисячами козаків і старшин.

Кривавий маршал

Відзначився Будьонний (1883-1973) тим, що на пленумі ЦК РСДРП при обговоренні питання про М. І. Бухаріна і А. І. Рикова виступив за їх виключення з партії, «віддання під суд і розстріл»; а при опитуванні про виключення з партії М. М. Тухачевського й Я. Є. Рудзутака написав: «Безумовно, за. Потрібно цих мерзотників страчувати». Увійшов до складу Спеціальної судової присутності Верховного суду СРСР, яке 11 червня 1937 розглянуло справу так званої «військово-фашистської змови» і засудило воєначальників до розстрілу.

Та найчорніші сторінки цієї істоти

проявилися в перші роки Другої світової. З червня 1941 р. він командував групою військ армій резерву Ставки. - Знаєш отой пустир на вул. Верхній біля круглого будинку? Так от там була ставка Будьонного в Запоріжжі. І це з його іменем пов'язана величезна трагедія: підбив 19-го бичка Дніпрогесу, коли затопило плавні, солдат; змило геть усе з Хортиці, а там були три концтабори «ворогів народу».

Це він, головком військ Південно-західного напрямку, давав розпорядження знищити всі святині Києва, замінувати Хрещатик.

Це на його совісті понад 600 тисяч загиблих солдат у Київському котлі...

Кривавий маршал помер від крововиливу в мозок.

Ганна Черкаська

16

Охтирської ікони Божої Матері

Прп. Анатолія, затворника Києво-Печерського

– **Мартин Небаба** (кінець 16 століття - 16 липня 1651) - український політик та військовий діяч доби Богдана Хмельницького. Походженням із міщан Коростишева.

З молодих літ перебував на Запоріжжі, деякий час був отаманом. У травні 1648

очолив повстання проти польської влади у Чернігівському воєводстві Речі Посполитої. Став організатором і першим полковником Борзнянського полку, а з початку 1649 року - полковник чернігівський.

Влітку 1649 року за дорученням Богдана Хмельницького командував українськими військами у Білорусі. Учасник Пилявської битви 1648 та походу козацьких військ у Галичину. В жовтні 1648 Мартин Небаба очолював авангард української армії під час походу на Замостя. На початку 1649 року - наказний гетьман лівобережних полків. На чолі свого полку брав участь у Зборівській облозі 1649 та Зборівській битві 1649. Виступав проти укладення Зборівського

мирного договору 1649.

Влітку 1651 року полк під командуванням Небаби взяв в облогу Гомель, але внаслідок наступу значних польсько-литовських сил був змушений відступити. Керував обороною Чернігово-

Сіверщини від наступу військ князя Януша Радзивілла. Загинув у бою з переважаючими силами ворога під Ріпками поблизу Лоева (тепер Білорусь). Потрапивши в оточення, Небаба бився верхи, потім спішився, був поранений у праву руку, однак відмовився здатися у полон і, перехопивши шаблю лівою, бився врукопаш, аж поки не був убитий. За переказами, Януш Радзивілл, вражений мужністю Небаби, наказав над місцем його захоронення насипати високу могилу.

– **125** років від дня народження **Сергія Володимировича Пилипенка** (1891-1943), українського письменника, публіциста.

Після трусу на квартирі в будинку «Слово» 29 листопада 1933 року Пилипенка арештували.

Судова «трійка» застосувала до Пилипенка «найвищу міру — розстріл».

– **1990** року було прийнято Декларацію про державний Суверенітет України

17

Неділя 4-та після П'ятдесятниці.

– **170** років від дня народження **Миколи Миколайовича Миклухи-Маклая** (1846-1888), вченого, етнографа, мандрівника
Батько Микола Ілліч - українець, родом

із Стародуба Чернігівської губернії, його пращури - славнозвісні запорозькі козаки
– 145 років від дня народження **Філарета Михайловича Колесси** (1871-1947), українського фольклориста, композитора, музикознавця, літературознавця. Помер 4 березня 1947 року. Похований у Львові на Личаківському кладовищі.

18

Знайдення мощей прп. Сергія Радонезького (1422)

– День народження **Павла Тепіна**, диякона Рубанівського Храму Покрови

– 18 липня 1995 р. “Чорний вівторок у Києві”

В цей день біля стін Софійського собору

сталось ганебне побиття траурної процесії під час похорону патріарха Української церкви Володимира (Василь Романюк).

19-річним Василь Романюк, як член ОУН, потрапив під суд і одержав десять років радянських таборів за участь у боротьбі з окупантами України. Віра допомогла Романюкові пронести тягар неволі, дух його зміцнився й загартувався. Після повернення Романюк одержав теологічну освіту в духовній семінарії в Москві. Висвячував отця Володимира кардинал Йосип Сліпий, з яким вони разом каралися в таборах. Отець Володимир чесно ніс своє пастирське служіння, був добрим наставником і порадиником пастви. Та у червні 1970 р. за виступ В. Романюка проти арешту історика Валентина Мороза йому заборонили правити службу.

У ніч із 12-го на 13-е січня 1972 року, коли було арештовано більше двохсот свідомих українців, Василь Романюк потрапив до ворожих рук. І знову доля політв'язня: сім років страшних Мордовських таборів. Брав участь у голодуваннях у дні політв'язня та прав людини, у дні початку репресій в Україні й інших акціях протесту. 1 липня 1976 року відмовився від радянського

громадянства. Потім три роки був кочегаром в Якутії.

Після дев'ятнадцяти років таборових страждань життя набуло нових форм: вчений-теолог виступав із лекціями в Канаді, Великобританії, Америці, відроджуючи дух Українського Православ'я, відроджуючи дух нації. Святійшому Володимиру судилося стати Патріархом Української Православної Церкви Київського Патріархату. Неповних два роки тривало високе служіння.

14 липня 1995 р. на прогулянці в Ботанічному саду Київського університету Романюку стало зле, стався четвертий інфаркт. Упродовж двох годин якісь підозрілі жінки намагалися його реанімувати, можливо, при масажі серця зламали йому ребра, а також робили йому прямі уколи в серце (що відзначено в акті судмедексперта), коли приїхала швидка, «реаніматори» зникли. Так загинув Великий українець.

У чорний вівторок 18 липня 1995-го, Кучма вшився до “бацькі” в Білорусію, керував усім Глава адміністрації Діма Табачник (нині громадянин Ізраїлю). Українці не знали, де поховати українського, не кагебешного патріарха. Спроба поховати тіло у Софійському соборі нашттовхнулася на опір

із боку духовенства УПЦ Московського Патріархату. Саме тоді відкрилися брами Софії і чорні «челавечікі» з криком: «Бей, хахлов!» - кинулися убивати українців. Це був перший день офіційної зачистки пострадянської України від українців.

Розповідає Микола Поровський: “Щойно машина в'їхала на Софійську площу, я побачив як ОМОНівці б'ють людей і женуть їх брутально під побоями із площі! Я дістав депутатське посвідчення і кинувся до входу в Софію, де в оточенні кількох десятків ОМОНівців знаходились депутат В Червоній, 2 священники і ще хтось. 1 чи 2 чоловіки. Труна із тілом Патріарха стояла

біля викопаної могили. «Миколо, хоронимо! Помагай опустити труну в могилу!» Ми вчотирьох опустили труну в могилу і заходились руками, уламком якоїсь дошки загортати могилу. ОМОНівці пробували перешкоджати, але силу до депутатів не застосовували. Ми із Червонієм, тримаючи дошку з двох сторін, згортали нею землю в могилу і таки засипали її! «Отак творять історію», - сказав випроставшись Червоній, витер піт з чола і перехрестився. Так був похований біля Софійської дзвіниці Патріарх Київський і Руси-України Володимир (Романюк)».

Ганна Черкаська

19

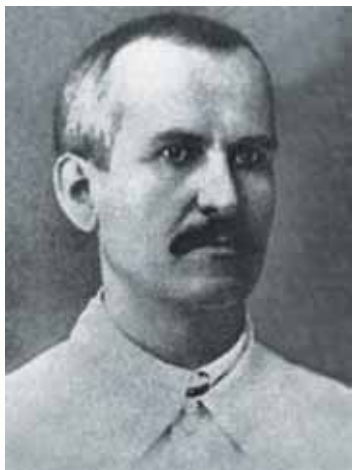
Прп. Сисоя, схимника Києво-Печерського (XVI). Знайдення мощей прав. діви Юліанії, кн. Ольшанської (XIII)

– 140 років від дня народження **Володимира Мусійовича Чехівського** (1876-1937), українського громадсько-політичного, церковного діяча, журналіста, історика церкви.

Народився в с. Горохуватці Київського пов. Київської губ. у сім'ї священика. Навчався в Київській духовній семінарії, у 1896-1900 рр. - в Київській духовній академії, яку

закінчив із ступенем кандидата богослов'я.
У 1900-1901 рр. - учитель у селах Янівці

та Горохуватці
Київської губ., у
1901-1903 рр. -
помічник інспектора
в Кам'янець-
Подільській
духовній семнарії,
з якої 1904 р.
переведений до
Київської духовної
семінарії. У 1905-
1906 рр. викладав

історію літератури й теорію словесності в
Черкаській чоловічій гімназії. З 1905 р. -
член УСДРП. 1906 р. обраний депутатом І
Державної думи, в якій входив до складу
Української думської громади. 1906 р.
заарештований і засланий до Вологодської
губ., звідки 1907 р. повернувся в Україну.
До 1917 р. жив в м. Одесі, викладав історію,
психологію та логіку в середніх навчальних
зкладах міста. 1917 р. переїхав до Києва, де
увійшов до складу Центрального Комітету
УСДРП та Української Центральної Ради.
З квітня 1918 р. - директор департаменту
віросповідань УНР, пізніше - Української

Держави. Восени 1918 р. увійшов до Українського військово-революційного комітету, брав участь в організації повстання проти П. Скоропадського. За Директорії, з 26 грудня 1918 р. до 11 лютого 1919 р., - голова Ради міністрів і міністр закордонних справ УНР. Ініціював проголошення 1 січня 1919 р. автокефалії Української православної церкви. У 1919-1920 рр. - професор історії культури в Кам'янець-Подільському університеті, у 1920-1922 рр. - у Вінницькому інституті народної освіти та Київському медичному інституті. Був також доцентом Київського політехнічного інституту. У 1920-х рр. працював в Історично-філологічному відділі ВУАН. З 1920 р. співробітничав із Всеукраїнською православною церковною радою (ВПЦР), у 1921-1924 рр. - член її президії, викладач пастирських курсів у Києві. Брав участь у I Всеукраїнському православному церковному соборі (14-30 жовтня 1921 р.) як голова ідеологічної комісії УАПЦ; організував і очолив «Братство робітників слова». Голова II Всеукраїнського православного церковного собору (17-30 жовтня 1927 р.). У 1929 р. заарештований за звинувачення у приналежності до «Спілки визволення України»; засуджений до смертної

кари з заміною її 10-річним ув'язненням. Ув'язнення відбував у Харківському та Ярославському політизоляторах; 1933 р. переведений до Соловецького табору особливого призначення, розстріляний у 1937 р.

Наукові та публіцистичні праці на релігійно-церковну тематику: «Київський митрополит Гавриїл Банулеско-Бодоні. 1799-1808», «Боротьба чехів за волю і правду в часи Гуса», «Кому служить церковне панство на Україні», «Основи визволення церкви з-під влади князів тьми», «За церкву, Христову громаду, проти царства тьми», «Церковне панство на Україні» та ін. Ряд праць опублікував під псевдонімом Ілля Братерський.

Ганна Черкаська

20

– 105 років від дня народження
Василя Степановича Кучера (1911-1967),
українського прозаїка

Прутський мир 1711 р.

Восени 1710 р. з ініціативи гетьмана Пилипа Орлика була створена коаліція у складі самого Орлика, турецького султана Ахмеда III, кримського хана Девлет Гірея, шведського короля Карла XII, кошового

отамана Запорозької Січі Костя Гордієнка, донських козаків і великого коронного гетьмана Речі Посполитої Юзефа Потоцького. Метою союзників була протидія експансії Московської держави у Причорномор'я.

20 липня союзники оточили московську армію в їхньому таборі в урочищі Нові Станілешти. Щоби не потрапити до турецького полону, Петро через своїх посланців підкупив великого візира, і той погодився на мирні переговори.

23 липня був укладений Прутський мирний договір, за яким Московське царство передавало Османській імперії свою фортецю Азов з околицями та мусило зруйнувати свої щойно збудовані фортеці Таганрог, Кам'яний Затон у пониззі Дніпра та Новобогородицьку цитадель у гирлі Самари. Москві заборонялося мати свого посла у Стамбулі. Сторони домовилися обмінятися полоненими, а цар зобов'язався припинити втручання у внутрішні справи Речі Посполитої та вивести свою армію із «земель козаків».

21

Казанської ікони Божої Матері (1579).

Вмч. Прокопія (303)

– 110 років від дня народження Олени

Іванівни Теліги (1906-1942), української поетеси, літературного критика, політичної та культурної діячки.

Народилася в сім'ї визначного гідротехніка і меліоратора Івана Опанасовича Шовгеніва,

згодом доцента Санкт-Петербурзького політехнічного інституту, професора Київського політехнічного інституту, уродженця с. Кам'янка Куп'янського пов. на Харківщині. У 1911 р. переїхала з батьками

до Санкт-Петербурга, у 1917 р. - до Києва. Навчалася в жіночій гімназії О. Дучинської (м. Київ). Опанувала українську мову, пробувала складати вірші. У 1923 р. Олена разом із матір'ю виїхала на еміграцію до м. Тарнува (Польща), у 1924 р. - до м. Подебради (Чехословаччина), де здобула гімназійну освіту; з 1925 р. навчалася на історико-філологічному відділенні Українського педагогічного інституту ім. М. Драгоманова в Празі. Була активною учасницею «празької школи» українських поетів, близькою до І. Ірлявського, Є. Маланюка, Л. Мосендза та інших письменників угруповання. У 1926 р. вийшла заміж за сотника Армії УНР М. Телігу. З 1929 р. жила в м. Варшава (Польща); працювала на різних роботах (зокрема - вчителькою початкових класів в українській школі). З кінця 1920-х рр. почала друкуватися у «Літературно-науковому віснику». У 1939 р. вступила до ОУН, працювала в культурній референтурі Проводу ОУН (разом із О. Ольжичем); була автором кількох ідеологічних та програмових творів; у вересні 1941 р. виїхала до м. Рівне, у жовтні 1941 р. повернулася до Києва, де організувала Спілку українських письменників,

співробітничала в редакції газети «Українське слово», видавала літературно-мистецький тижневик «Литаври». У лютому 1942 р. заарештована гестапо; засуджена до смертної кари, розстріляна разом із чоловіком 22 лютого 1942 р. у Бабиному Яру. Виступала з поезіями в українській періодиці Чехословаччини та Польщі. Посмертно вийшли друком її поетичні збірки: «Душа насторожі» (1946), «Прапори духа» (1947), «Полум'яні межі» (1977). Поезії письменниці притаманні патріотичні настрої («Пломінний день», «Поворот»), героїзація сучасності («Відповідь», «Усе - лише не це...», «Засудженим»), філософсько-лірична тональність («Життя», «Лист», «Безсмертне»).

* * *

Не цвітуть на вікні герані
Сонний символ, спокійних буднів.
Ми весь час стоїмо на грані
Невідомих шляхів майбутніх.

– **Богдан Лепкий**

Священиків онук і син Богдан Теодор Нестор Лепкий народився 9 листопада 1872 р. на хуторі Кривенькому поблизу с. Крегульця неподалік Гусятина на Тернопільщині. Він

навчався у «нормальній школі» (1878-1883) та у гімназії в Бережанах (1883-1891).

Після закінчення гімназії Лепкий поступив до Академії Мистецтв у Відні, через 3 місяці перейшов на філософський факультет Віденського університету, а від 2-го курсу навчався

на філологічному відділі Львівського університету (1892-1895).

Ще гімназистом Лепкий почав писати вірші та оповідання, тоді ж захопився малярством, згодом ілюстрував книги, писав портрети та пейзажі, малював ікони. Студентом він 1895 р. вперше опублікував у газеті «Діло» своє оповідання «Шумка» і того самого року - вірші «В світ за очі», «Ідилія» та «Сонет». У Кракові Лепкий долучився до літературного об'єднання «Молода Польща», а у 1906-1914 роках став співзасновником та одним із лідерів модерністської поетичної групи «Молода муза» у Львові.

Лепкий видав 15 збірок віршів і 12 збірок оповідань, 7 повістей, цикл історичних повістей «Мазепа», збірки казок і книги для дітей, п'єсу «За хлібом», драматичний пролог «На Тарасовій могилі» та 4 книги спогадів - загалом 80 власних книг, а його вірш «Журавлі», покладений на музику братом поета Левком, став народною піснею. Лепкий перекладав українською мовою твори Гейне, Шеллі та Марії Конопницької, польською мовою - твори Коцюбинського, Шевченка, Франка, Тичини та Рильського, а «Слово о полку Ігоревім» - українською та польською мовами.

Лепкий був автором досліджень творчості Шевченка, Стефаника, Шашкевича та низки інших письменників і поетів. Він упорядкував, прокоментував та видав 62 томи творів української класики, зокрема 14-томне повне видання творів Шевченка українською та польською мовами.

У 1932 р. з нагоди 60-річчя поета уряд УНР в екзилі вручив йому почесну відзнаку - викутий зі трофейної московської зброї перстень із вирізьбленими тризубом і гербом Івана Мазепи.

Богдан Лепкий помер у Кракові 21 липня 1941 р.

* * *

Чуєш, брате мій,
Товаришу мій,
Відлітають сірим инуrom
Журавлі у вирій.

Кличуть: кру-кру-кру,
В чужині умру,
Заки море перелечу,
Крилоньки зітру,
Крилоньки зітру,
Кру-кру-кру.

Мерехтить в очах
Безконечний шлях,
Гине, гине в темній мряці
Слід по журавлях.

Кличуть: кру-кру-кру,
В чужині умру,
Заки море перелечу,
Крилоньки зітру,
Крилоньки зітру,
Кру-кру-кру...

www.naviky.dp.ua

народився 21 липня 1882 р. на хуторі Семиротівщина Харківської губернії. Було то у старій козацькій родині. Давид Бурлюк писав: «друге наше прізвисько - «писарчуки», бо пращури наші були запорізького вільного війська писарями».

Гімназійну освіту Давид одержав у селі, а далі було навчання в художніх училищах Казані, Одеси, Мюнхені, Парижі. У столиці Франції він захопився імпресіонізмом.

«Бурхливий Бурлюк» відкрив для світу В. Маяковського, який називав українця своїм учителем. Удвох вони створили у Петербурзі товариство кубофутуристів «Гілея». З цього часу Бурлюк - батько футуризму.

У 1962 р. Бурлюк з дружиною мандрував

до Австралії, Італії, побував у сестри в Празі.

Помер 15 січня 1967 р. у м. Хемптон-Бейз, штат Нью-Йорк. Його тіло піддали кремації (за заповітом) і прах родичі розвіяли над водами Атлантики. Його роботи зберігаються у меморіальному музеї Бурлюка в Нью-Йорку. У музеях і приватних збірках України збереглося 35 робіт Д.Бурлюка: у Києві, Запоріжжі, Сумах.

23

День Преподобного Антонія Києво-Печерського

– **Антоній Києво-Печерський** (бл. 983, м. Любеч, Чернігівської обл. - 10.07.1073).

У Києво-Печерському монастирі Антоній заклав на місці наземної дерев'яної Успенської Церкви однойменний мурований храм. Він помер у своїй келії 10 липня 1973 року на 90-му році життя, а заснований ним монастир став центром, звідки на землі України, Білорусії та Росії

поширилися християнство, писемність, чернецтво, традиції переписування книг, літописання і іконопису, а згодом - книгодрукування, лаврський розспів та сакральна архітектура.

– **150** років від дня народження **Йосифа Йосифовича Карбульки** (1866-1920), українського скрипаля, педагога

– **115** років від дня народження **Антонів Івановича Шмигельського** (1901-1972), українського письменника

24

Неділя 5-та після П'ятдесятниці.

День рівноапостольної великої княгині **Ольги Київської** (969)

– **280** років від дня народження **Захарія Голубовського** (1736-1810), українського живописця

25

Мчч. **Феодора і сина його Івана**, в Києві (983)

– **150** років від дня народження **Модеста Пилиповича Левицького** (1866-1932), українського письменника, публіциста

– **Олександр Бандера** (1911 - 1942, м. Освенцім, Польща),

25 липня 1942 р. У німецькому концтаборі Авшвіц м. Освенцім (Польща)

був закатований 31-річний доктор Олександр Бандера, брат Степана Бандери.

Випускник Стрийської гімназії, агрономічного факультету Львівської політехніки. У 22 роки захистив докторську дисертацію у Римській вищій школі економічно-політичних наук. Від 22 липня 1942 ув'язнений у концтаборі Освенцім (№ 51020); на третій день він загинув від рук наглядачів. Тіло спалили у крематорії.

26

Собор архангела Гавриїла

27

– Київський університет

Після придушення польського повстання 1830-1831 років уряд Російської імперії 1834 р. заклав 2 польських навчальних заклади - Віденський університет і Кременецький ліцей. На їхній базі у липні у Києві був заснований університет Святого Володимира у складі філософського факультету з історико-філологічним і фізико-математичним відділеннями. Першим ректором університету став 30-річний Михайло Максимович.

Університет відкрився 27 липня промовою професора Якубовича «Про ідею краси у Платона», виголошеною латиною. А 9 вересня 62 студенти почали навчання в орендованому приватному будинку біля Микільського монастиря на Печерську (нині тут станція метро «Арсенальна»). Згодом була створена наукова бібліотека (1834), відкриті юридичний (1835) і медичний (1841) факультети та закладений ботанічний сад (1839).

У 1843 р. на Володимирській вулиці за проектом архітектора Вікентія Беретті був збудований головний корпус університету. Пізніше були споруджені обсерваторія (1845), хірургічна (1848) та медична (1883) клініки.

Університет був осередком опозиційних товариств, як-от: Співдружність польського народу, Кирило-Мефодіївське братство, Харківсько-Київське таємне товариство та Київська Громада. Після розгрому Кирило-Мефодіївського братства у 1847 р. влада заборонила викладати в університеті природне право та державне право європейських країн, запрошувати іноземних професорів і відряджати викладачів на стажування за кордон.

1850 р. уряд заборонив викладати філософію. А київський генерал-губернатор Микола Анненков із початком польського повстання у січні 1863 р. тричі на тиждень проводив на площі перед університетом огляд кінноти.

У 1919 р. більшовики скасували автономію університету, а замість ректора призначили комісара, який 1 квітня заборонив викладання богослов'я й адміністративного та римського права. У 1920 р. більшовики під гаслом «пролетаризації» ліквідували університет. У 1933 р. університет був відновлений у складі 6 факультетів, у 1934 р. був відкритий економічний факультет, а у 1937 р. - відновлений юридичний факультет.

Радянська влада провадила в університеті боротьбу з «українським буржуазним націоналізмом». У 1964 р. у вестибюлі головного корпусу був знищений вітраж із портретом Шевченка роботи Алли Горської, Опанаса Заливахи та Людмили Семикіної, а у 1972 р. з гуманітарного корпусу адміністрація прибрала бюст поета. Влада переслідувала тих, хто у річницю перепоховання Шевченка 22 травня збирався біля пам'ятника поетові

навпроти головного корпусу університету.

У 2011 р. Київський Національний Університет імені Тараса Шевченка складався із 13 факультетів і 6 інститутів, у ньому навчалося близько 20 тисяч студентів.

– **Короленко Володимир** (27 липня 1853, Житомир - пом. 25 грудня 1921, Полтава) - український письменник, журналіст, публіцист і громадський діяч.

Історія нас розсудить

«Ні, не вихваляти треба терор, а застерігати від нього, звідки б він не виходив, - писав В.Короленко у 1919 р. про червоний терор. - І благо тій стороні, яка першою зуміє відокремитись від кривавого туману й першою згадає, що мужність у відкритім бою може йти поряд із людяністю й великодушністю до переможеного... Історія нас розсудить...».

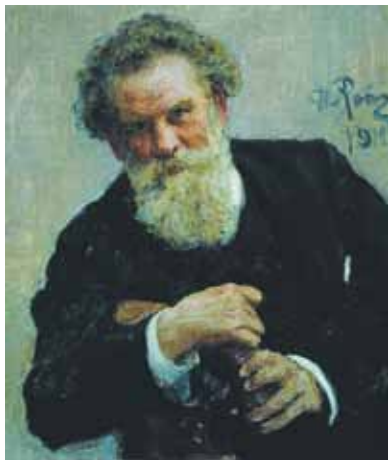
Письменник народився 27 липня 1853 р. у Житомирі. Нащадок старого козацького роду, чия бабуня у других - бабуся академіка Володимира Вернадського.

Не зі своєї волі був Володимир Галактіонович у російських в'язницях, відбував заслання в Якутії, але повернувся в Україну за першої можливості. Він

одружився з коханою жінкою, мав жадану донечку, було де жити й на що жити... На жаль, дівчинка рано померла.

Та Володимир Короленко палко захищав від переслідувань царських властей українську культуру й мову, всіляко підтримував прогресивних українських письменників. Міцна дружба була між ним і Панасом Мирним, П.Грабовським, М.Коцюбинським. Тема України посідає значне місце в оповіданнях «Ліс шумить», «У поганому товаристві», «Без язика», повісті «Сліпий музикант»...

В. Г. Короленко не сприйняв жовтневий переворот 1917 р., відкрито засуджував дії більшовиків. Він звертався до членів уряду з клопотаннями на захист українських діячів культури. Це «Листи до Луначарського»

Портрет В. Короленка.
Ілля Рєпін (художник з
України). 1912 р.

(1920) та «Листи з Полтави» (1921), у яких гнівний протест проти «найбільшого озвіріння» нової доби й розстрілів; бажання великого правдошукача запобігти можливим помилкам.

25 грудня 1921 р. помер 68-річний Короленко Володимир Галактіонович, український письменник, журналіст, публіцист і громадський діяч.

«Історія нас розсудить...», - любив говорити Володимир Короленко.

Ганна Черкаська

28

День хрещення Київської Русі-України
День пам'яті святого рівноапостольного
Володимира, великого князя Київського
(1015) - Хрестителя Київської Русі

30

Вмц. Марини (Маргарити)

- 155 років від дня народження **Любові Олександрівни Яновської** (1861-1933), української письменниці, драматурга громадської діячки. Родом із с. Миколаївка на Чернігівщині. Закінчила Полтавський інститут шляхетних дівчат у 1881 р., потім працювала вчителькою у Лубенському повіті на Полтавщині, була засновницею недільних шкіл.

З 1905 р. жила в Києві, де й померла. Перше українське оповідання “Злодійка Оксана” датоване 1897 р. Яновська - авторка близько 100 оповідань, повістей, романів, значна частина яких не була надрукована за її життя, а деякі й не були закінчені.

З 1916 р. Л. Яновська припинила літературну діяльність, але її твори, писані під значним впливом І. Нечуя-Левицького, П. Мирного й подекуди М. Коцюбинського, були досить популярними й протягом наступних років початку XX ст.

Віктор Баранов українцям

1989 рік...

Кремлівські селекціонери пишалися, що вивели новий тип безбатченків - російськомовне населення СРСР, радянський народ; що тільки «буржуазні» націоналісти говорять про націю.

І раптом вибух мозку: пісня-роздум, пісня-біль Віктора Баранова «До українців», покладена на музику вчителем математики із Золочева Теодором

Кукурузою.

Одразу ж кинулися шукати хто такий Баранов? Виявилось, що Віктор Федорович Баранов побачив світ у селі на Полтавщині на Покрову 1950-го. Після Київського університету, поет, прозаїк, перекладач з румунської, працював у видавництвах Києва.

30 липня 2014 р. вранці відмучився 63-річний поет Віктор Баранов.

* * *

Я запитую в себе, питаю у вас, у людей,
Я питаю в книжок,

роззираюсь на кожній сторінці:
Де той рік, де той місяць,
той проклятий тиждень і день,
Коли ми, українці, забули, що ми - українці?

І що в нас є душа,
повна власних чеснот і щедрот,
І що є у нас дума,
яка ще од Байди нам в'ється,
І що ми на Україні - таки український народ,
А не просто юрба,
що у звітах населенням зветься.

І що хміль наш - у пісні, а не у барилах вина,
І що щедрість - в серцях,
а не в магазинних вітринах.

І що є у нас мова, і що українська вона,
Без якої наш край - територія, а не Вкраїна.

Я до себе кажу і до кожного з вас: - Говори!
Говорімо усі,

хоч ми й добре навчились мовчати!
Запитаймо у себе: відколи, з якої пори
Почали українці себе у собі забувати?

Запитаймо й про те,
як ми дружно дійшли до буття,
У якому свідомості нашій збагнути незмога,
Чом солодшим од меду
нам видався чад забуття
Рідних слів, і пісень, і джерел,
і стежок від порога?

Українці мої! То вкраїнці ми з вами - чи як?
Чи в “моголах” і вмерти

судила нам доля пихата?
Чи в могили й забрати
судилось нам наш переляк,
Що розцвів нам у душах
смиренністю “меншого брата”?

Українці мої! Як гірчать мені власні слова...
Знаю добре, що й вам вони теж -
не солодкі гостинці.
Але мушу казати, бо серце, мов свічка, сплива,

Коли бачу, як люто себе зневажають українці.

Українці мої! Дай вам Боже і щастя, і сил.
Можна жити й хохлом,
і не згіркне від того хлібина.
Тільки хто ж колись небо нахилить
до ваших могил,
Як не зраджена вами,
зневажена вами Україна?..

31

Неділя 6-та після П'ятдесятниці.

Прп. Іоанна Багатосраждального,
Києво-Печерського (1160). Прп. Памви,
пустельника (IV)

– 150 років від дня народження
Діонісія Дорожинського (1866, Галич - 2
липня 1930, Старий Мізунь). Священик
Української Греко-Католицької Церкви,
богослов, церковний і освітньо-культурний
діяч

– Початок «Великого терору»
позв'язують із затвердженням 31 липня
1937 року Політбюро ЦК ВКП(б) проекту
оперативного наказу № 00447 НКВС СРСР.

По всьому СРСР було наказано
заарештувати 259 450 осіб, із них
розстріляти 72 950.

Для України ці цифри становили
відповідно 28 100 і 6 800 осіб.

Найкраще, що принесла пошта по відкриттю пам'ятника Мазепі

Від себе додам, що в світовій топоніміці його насправді куди більше (навіть острів десь є в Тихому океані!), - і не дивно: Іван Степанович був і залишається найславетнішим українцем в усій модерній історії.

І справа тут навіть не в преоб'ємній світовій “мазепіані” (Байрон-Гюго-Ліст-і-т.д.), що 2 століття “розробляла образ” (XVIII ст. відзначилось багатьма доленосними діячами, то дійсно була “епоха героїв”, проте, здається, нікому з них не вдалося прожити так, щоб головний політ. противник продовжував ненавидіти його і через 300 років по смерті!. Справа в тому ВПЛИВОВІ на хід модерної історії - на долі багатьох країн і народів, - що його справив Мазепа - а нам іще тільки належить оцінити, вибираючись, з потом і кров'ю, з “російського мішка”.

(Якраз у ті дні, коли в Полтаві відкривали багатостраждального пам'ятника, у Кембриджі один із лідерів польської “Солідарности” Збігнєв Буяк захоплено розповідав мені про значення Конституції Орлика-Мазепи для долі західної демократії - про те, як на ній взорувались Конституції і Франції, й США (Мазепин двір, “мазепинці” - перша українська політична еміграція на Захід, - були тісно

зв'язані з тодішніми європейськими елітами “реформаторського” напрямку, історія захоплива і в сьогоденній Україні майже не знана). І дуже захотілось прочитати нарешті на цю тему щось притомне і від наших істориків-правників-політологів - бо вже таки й пора...)

Бо, ще раз повторю: європейська Україна - це Мазепин проект. Чим швидше ми це зрозуміємо, тим менше часу втратимо на продирання крізь туман. І не зіб'ємось на манівці.

Абсолютно випадково дізналася, що ця фантастична бухта в Східному Капі, Південна Африка, називається Mazerpa Bay, і названа

Місто назване на честь гетьмана України
Івана Мазепи (штат Міннесота)

так не чомусь, а саме на честь пана гетьмана
(правда, місцеві більше знають його, як
байронівського героя).

На такий випадок я трохи погуглила, і
виявила, що на честь нього ж названі
одне з найбільших роовищ газу в Альберті
(Канада) і симпатичне місто в Міннесоті,
місто Мазепа (штат Пенсильванія), Мазепа
(штат Південна Дакота) і Мазепа (провінція
Альберта, Канада). На цьому фоні, з однією-
однісінькою бронзовою фігуркою сумнівної
якості ми виглядаємо жлобами, панове.

Оксана Забужко

Розстріляні і репресовані ювіляри 2016 року (українські діячі культури)

– **Бузько Дмитро Іванович** (1891-1937), український письменник і поет.

– **Вороний Микола Кіндратович** (1871, Катеринославщина - 1938, Одеса), український письменник, перекладач, поет, режисер, актор, громадсько-політичний діяч, театрознавець. 7 червня 1938 розстріляний за вироком особливої трійки УНКВС Одеської області з групою селян.

– **Дмитро Прокопович Гордієнко** (1901, с. Плужники, Київська губернія - 1974, Плужники) - український письменник, журналіст доби Розстріляного відродження. У 1949 році був заарештований і засуджений до 25 років виправно-трудових таборів.

– **Губер Петро Костянтинович** (16.09.1886, Київ - 13.04.1940, Архангельська обл.), прозаїк, критик, літературознавець, перекладач

– **Досвітний Олесь** (1891 Вовчанськ - 1934 Харків), український політик та письменник. Судова «трійка» на закритому засіданні 23 лютого 1934 року присудила йому «найвищу міру соціального захисту» - розстріл.

– **Дубовик Михайло Тадейович** (1900,

село Межиріч Лебединського повіту на Сумщині - 7 липня 1941) - український поет. Заарештований у Києві в червні 1941-го і розстріляний через два тижні.

- **Епік Григорій Данилович** (1901, с. Кам'янка Катеринославської губернії - 3 листопада 1937, Сандармох, Карелія), - український письменник, перекладач і публіцист. Розстріляний 3 листопада 1937 року в Сандармоху.

- **Йогансен Михайло Гервасійович** (1895, Харків - 1937, тюрма НКВД ССРСР, Київ) - український поет, прозаїк, також перекладач (у співавторстві з Борисом Ткаченком), критик, лінгвіст, сценарист. Один із засновників ВАПЛІТЕ. 27 жовтня 1937 Йогансена убито в тюрмі НКВД ССРСР у Києві. Символічна могила письменника на Лук'янівському цвинтарі.

- **Мамонтів Яків Андрійович** (20 жовтня 1888, хутір Стрілиця Сумська область - 31 січня 1940, Харків) - поет, драматург, історик української драматичної літератури й театру, викладач цих дисциплін в Харківському музично-драматичному інституті в другій половині 1920-х рр. Репресований.

- **Підмогильний Валерій Валер'янович** (2 лютого 1901, с. Чаплі Дніпропетровська область - 3 листопада 1937, Сандармох, Карелія) - український письменник і

перекладач, один з найвизначніших прозаїків українського «розстріляного відродження».

3 листопада 1937 року до двадцятилітнього ювілею Жовтневої революції особлива трійка УНКВС винесла вирок: «Розстріляти», щоб звільнити місце для нових мучеників режиму. Разом із Валер'яном Підмогильним в урочищі Сандармох у Карелії було розстріляно більше 1000 в'язнів, серед них Микола Зеров, Валер'ян Поліщук, Григорій Епик, Лесь Курбас, Микола Куліш, Мирослав Ірчан, Юліан Шпол.

– Пилипенко Сергій Володимирович (22 липня 1891, Київ - березень 1934) - український письменник, прозаїк, байкар, літературний критик, громадський діяч. Розстріляний Колегією ОДПУ УРСР 3 березня 1934 р.

– Плужник Євген Павлович (26 грудня 1898, Кантемирівка - 2 лютого 1936, Соловки) - український поет, драматург, перекладач зі Східної Слобожанщини.

Засуджений до розстрілу. Згодом вирок змінено на довготривале табірне ув'язнення на Соловках, де він помер від туберкульозу.

– Свідзінський Володимир Юхимович (8 жовтня 1885, с. Маянів, Тиврівський район, Вінницька область - 18 жовтня 1941, с. Непокрите, Вовчанський район, Харківська область) - український поет. 27

вересня 1941 року був арештований НКВД, разом із іншими арештантами його гнали під конвоем на схід. Коли виникла загроза оточення німецькими загонами, арештантів в селі Непокрите загнали в покинуту господарську будівлю, яку облили бензином і підпалили.

– **Слісаренко Олекса Андрійович** (28 березня 1891, хутір Канівцевий, Шиповацька волость, Вовчанський повіт, Харківська губернія - 3 листопада 1937 р., урочище Сандармох, Карелія, СРСР) - український поет і прозаїк. Розстріляний 3 листопада 1937 в Карелії (урочище Сандармох).

– **Тась-Могилянський Дмитро** (1901, Чернігів - 28 лютого 1938, Московська область) - український письменник. Заарештований боївкою НКВД 28 січня 1938 року. 25 лютого засуджений до розстрілу, убитий у тюрмі 28 лютого 1938 року в Московській області.

– **Филипович Павло Петрович** (2 вересня 1891, Кайтанівка - 3 листопада 1937, ур. Сандармох, Карелія) - український поет та літературознавець. Також перекладач з французької, латинської мов, педагог. Засуджений до страти. Невдовзі вирок було замінено на 10-річний термін ув'язнення.

Відбував покарання спочатку на Медвежій Горі (на північ від Ленінграда), згодом на

Соловках. Вивезений звідти з великим етапом в'язнів Соловецької тюрми і страчений 3 листопада 1937 р. в урочищі Сандармох. Була засуджена і заслана в 1938 р. на 5 років в Караганду також дружина П. Филиповича, Марія Андріївна.

– **Хмурий Василь Онисимович** (8 лютого 1896, с. Рашівка Гадяцького повіту на Полтавщині - 27 січня 1940, Самара) - український журналіст, мистецтвознавець і театральний критик. 1933 викрадений загоном НКВД СРСР. Засуджений до концтаборів ГУЛАГ СРСР. Загинув у тюрмі.

– **Гіляров Сергій Олексійович** (1887, Москва - 8 лютого 1946, Київ) - український історик, мистецтвознавець, музеєзнавець, професор.

30 грудня 1945 заарештований. 8 лютого 1946 р. Сергій Гіляров помер в лікарні Лук'янівської в'язниці. Офіційно - від запалення легень. Проте з'ясувалося, що він помер від виснаження, відмовившись приймати їжу.

– **Ернст Федір Людвигович** (9 листопада 1891, Київ - 28 жовтня 1942) - український історик, мистецтвознавець, музеєзнавець. Автор найкращого довоєнного путівника по Києву (1930). Член Київського товариства охорони пам'ятників старовини та мистецтва; дійсний член НТШ. Після арешту його

дружини Тамари Львівни, Ернста змусили виїхати до Уфі, де працював у Башкирському державному художньому музеї (з травня 1940 р. - заступник директора). 16 липня 1941 року Ернста заарештовано в м. Уфі, а 28 жовтня 1942 року розстріляно.

– Коцюбинська Наталя Антонівна (6 липня 1896, село Мисюрівка, Старосинявського району Хмельницької області - 11 грудня 1937, Саратов, Росія) - український мистецтвознавець. Активна діячка Українських визвольних змагань 1917-1921 років. Розстріляно 11 грудня 1937 року в Саратові.

– Кузьмін Євген Михайлович (19 січня 1871, Люцерн, Швейцарія - 9 липня 1942, Казалінськ, Казахстан) - український мистецтвознавець, публіцист, педагог, теософ, - його ім'я викарбувано на пам'ятнику «Художники-жертви репресій», встановленого біля Художнього інституту у Києві.

За вироком окремої наради при НКВД СРСР від 22 вересня 1938 року: «как социально опасный элемент сослать в Казахстан сроком на пять лет».

Йому було біля 70 років, коли його вислали. Винним себе він так і не визнав.

Помер Євген Михайлович Кузьмін 9 липня 1942 року у Казалінську (Казахстан), на передостанньому році заслання.

– **Віктор Миколайович Кіктєв** народився в 1971 році у місті Прилуки Чернігівської області у родині музиканта та танцівниці. Цирковою діяльністю почав займатися у дитячому цирковому колективі «Удай» Палацу культури заводу «Будмаш». З 1989 року навчався у Київській академії естрадного та циркового мистецтва.

Під час Євромайдану Віктор Кіктєв переймався подіями в Україні та на знак підтримки учасників Революції гідності розмалював власний автомобіль українськими національними кольорами і державною символікою. На цьому авто він здійснив поїздку по США, подолавши від Нью-Йорку до Сан-Франциско відстань у 6 000 км. Під час мандрівки Віктор розповідав про події в Україні, збирав гроші для сімей Небесної сотні (усього

було зібрано 60 тисяч доларів). Частина зібраних коштів була передана для потреб української армії.

– На Херсонщині біля села Григорівка є унікальне рожеве озеро з ропою, яка надзвичайно корисна. У ній 35% солі, під ногами відчуються її кристали. Хоча дістатися дна важко - через щільність вода одразу виштовхує нагору. Тож, відпочивальники і місцеві залюбки лежать на поверхні. Це не лише неймовірне задоволення, а ще й неабияка користь. Рожеве озеро науковці вважають залишками прадавнього Лемурійського моря. А медики запевняють - вода тут не мертва, а навпаки - цілюща. Оздоровитися тут можна не гірше, аніж на Мертвому морі, але значно дешевше.

– **Пектораль** (лат. “що торкається грудей”, від лат. *pectus* - груди) - шийна прикраса, що закривала груди, часом і плечі. Походить від частини бойового обладунку, що захищав верхню частину грудей, плечі та горло.

Найвідоміший приклад - скіфська пектораль із кургану Товста могила (вага - 1150 г.), виявлена видатним українським археологом Борисом Мозолевським у 1971 поблизу міста Покров (Дніпровщина). Зберігається у Музеї історичних коштовностей України (Київ) і належить до Історичного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України.

Леся СТЕПОВИЧКА

ТОВАРИШУ ПЕТРОВСЬКИЙ, ПРОЩАВАЙТЕ

Вибачайте, товаришу Фрунзе!

Чи ви бували колись у Дніпропетровську? Ви його тепер не впізнаєте. А зрештою, вже й міста такого немає на карті України. І привітайте мене, бо проживши півжиття на масиві Фрунзенському, що на лівому березі Дніпра, нині я, не покидаючи свого помешкання, опинилася на жилмасиві Ломівському. Назва на слуху, бо походить від Ломівки, села, в якому народився Олесь Гончар, де минуло його раннє дитинство і куди він повернувся до сестри Шури після війни, продовжив навчання в університеті і де розпочав свою літературну діяльність. За роки Незалежності сільце увійшло до передмістя, до жилмасиву Фрунзенського і, здавалось, розчинилося в ареалі мегаполісу, втративши свою назву. Та ось місцеві історики запропонували перейменувати Фрунзенський, схожий на київську Русанівку, на Ломівський. Отож, нині назву старовинну, смачну, козацьку повернуто. Тож, вибачайте, товариш Фрунзе! У нас тут Ломівка. Лом, ломака, ломити - прикметно, що мешканці міста таки заходилися завзято ломити комуняцькі назви.

І недаремно. Адже наявність величезної кількості топонімічних нісенітниць творили донедавна пекельну еkleктику, яка, поза сумнівом, впливала на свідомість мешканців, формуючи замість органічного гармонійного світогляду суцільну кашу в головах. Хто не знає, донедавна наш

головний міський проспект довжиною в шість кілометрів, що розпочинається з вокзалу і тягнеться вгору до мальовничого найвищого пагорба над Дніпром, носив ім'я Карла Маркса. (А ще раніше це був Єкатеринінський проспект). Так от, прибувши до нашого міста, ви одразу з вокзалу потрапляли в тенета бородатого засновника марксизму. І все, що містилося на центральному проспекті, автоматично було міцно пов'язано через адресу, нав'язливо-асоціативно з Карлом Марксом - і корпуси державного університету, і Будинок преси, і Головноштамт, і Спілка письменників, і Історичний музей, і Гірничий університет. Тепер вас приймає в свої теплі обійми проспект Дмитра Яворницького.

І ЛИШИЛИСЯ ВІД ТОВАРИША ПЕТРОВСЬКОГО ЛИШЕ ЧЕРЕВИКИ

Хто знає місто, погляд того на Привокзальній площі натрапить на рештки пам'ятника Григорію Петровському, який бовванів тут понад півстоліття, поки 29 січня 2016 року не зібралися сміливці на чолі з народним депутатом України Андрієм Денисенком і не приговорили «ката України» (так давно було написано криваво-червоною фарбою на граніті) до страти, тобто до демонтажу. Морозної

січневої ночі запалали до небес яскраві багаття, і під звуки державного Гімну України та відчайдушні вигуки присутніх відбулася весела толока. Хлопці присвятили її подвигу героїв Крут. Денисенко так і сказав: «Хлопці, у нас тут сьогодні Крути!» І лишилися від товариша Петровського лише черевики, які міцно злилися з постаментом, і не хотіли відриватися від нього і рухатися за своїм господарем. А мені пригадалося, як напередодні мій знайомий священник підморгнув мені: «Завтра вночі йдемо Петрушу валити!»

Ох, і зчинилося рейваху навколо цієї історичної події! Слабкоголосі дідугани вимагали покарання сміливців. Дехто погрожував клопотатися про відкриття кримінальної справи. Потім трохи вщухло, та ось знову лунають голоси про незаконність і «варварство». Хтось, певно, підігріває ці позавчорашні нафталінові уявлення дідуганів. Дивно, правда, адже пам'ятник Петровському демонтовано згідно Закону про декомунізацію в Україні. Просто це мусила зробити влада, спокійно, цивілізовано, заплановано, в якийсь із робочих днів відправити окрушини комуняцького минулого в утиль. Молода українська революційна сила здійснила акт справедливості, бо терпець вже урвався,

і влада мала б подякувати помічникам, які допомогли їй виконати цю історичну місію. Все логічно, ясно і законно. Та влада чомусь зволікала. Ще й досі лунають окремі репліки на захист Петровського: «Він не винуватий в голодоморі!» «Він сам постраждав і сидів у тюрмі!» Для тих, хто сумнівається в чинності демонтажу пам'ятника Петровського, цього лєнінського посіпаки, наведу кілька історичних фактів із його офіційної біографії: У липні 1917 року ЦК РСДРП(б) направляє Г.І. Петровського в Україну для боротьби проти Української Центральної Ради(!!!). У квітні 1919 року Петровський - один із керівників операції з жорстокого придушення Курєнівського повстання проти більшовиків у Києві (!!!) У 1922 р. Петровський підписує Договір про утворення СРСР з боку УРСР. Петровський належав до тієї частини партійного і державного апарату УРСР, яке, орієнтуючись на Москву, повністю відкидало ідею українських націонал-комуністів про можливість існування української радянської державності. У серпні 1922 року, представляючи Україну у складі комісії з підготовки союзного договору, він повністю підтримує проєкт Сталіна про входження формально незалежних радянських республік до складу РСФСР на автономних правах. У

1923 році під час підготовки конституції СРСР Петровський виступає проти позицій Миколи Скрипника, Олександра Шумського, Християна Раковського, спрямованої на побудову державного устрою СРСР на конфедеративних засадах (!!!) Проведена під керівництвом Петровського примусова колективізація села й вилучення хліба призвели до голоду 1932-1933 років (!!!). Петровський - один із ініціаторів організації Голодомору 1932-1933 років (!!!). Наприкінці жовтня 1932 року його призначено відповідальним за виконання хлібних заготівель у Донецькій області. Шанувальники Петровського! Вам достатньо аргументів, чи ви й надалі будете захищати ворога і ката свого народу? Тоді ви такі самі. Товаришу Петровський, прощайте,

ви нам до біса вже набридли зі своїм перстом, вказуючим на Москву! Ми вже чверть століття рухаємося в протилежному напрямку, який називається «геть від Москви!». То ж, земляки, давайте щиро порадіємо разом очищенню міста від такої скверни! Ми ж з вами не кобзони якісь беззубі, щоб париком махати та своїм погрожувати.

ІЛЛІЧА ЗАВАЛИЛИ ВО ДНІ ПЕРЕМОГИ ЄВРОМАЙДАНУ

Отож, на Привокзальній площі ви сядете в трамвай чи маршрутку і за півгодини дістанетесь Історичного музею, який носить ім'я свого довголітнього директора, академіка Дмитра Яворницького. А їдучи проспектом Дмитра Яворницького, встигайте лише крутити головою та дивуватися від новацій. Ви проїдете повз вулицю Княгині Ольги (колишня Горького), позаду у вас залишиться Старомостова площа (колишня Островського). Вулиця Ленінградська, на якій раніше містився офіс Народного Руху, нині носить горде ім'я князя Ярослава. Відчуваєте, яким теплим вітром одразу повіяло? А «Молодьожний театр на Московской» - тепер міститься на вулиці Володимира Мономаха. Мій добрий

приятель, підприємець, фотохудожник і колекціонер творів мистецтва гордо запрошує друзів на гостину відтепер вже не на Комсомольську, а на Старокозацьку вулицю.

Донедавна суміш мук і котлет у вуличних назвах подолана завдяки процесу декомунізації. Хтось йшов молитися до Преображенського собору, який знаходився на Жовтневій (!) площі, тепер вона – Соборна. Ви йшли на виставу до Державного музично-драматичного театру імені Шевченка, розташованого на вулиці... Леніна. І на цій же вулиці імені вождя світового пролетаріату стояв пам'ятник молодому Шевченку. Яка маячня, чи не так? Процес декомунізації, що природно розпочався по всій Україні в часи розпаду СРСР, сильно гальмувався на сході України, і надто у Дніпропетровську. У нас, як то мовиться, і кінь донедавна не валявся. Ця замаскована прихильність колишніх можновладців до більшовицьких топонімів, ця консервативність міста, яке завжди не любило, коли щось «занадто», ця обережність, ця шкурна відраза до будь-якого радикалізму, ця «толерантність» владопослушних ватників стали нестерпними у 2015-му. І крига скресла! Декомунізація стихійно активізувалася

під час Євромайдану. «Ленінопад», який розпочався у Червонограді на Львівщині у 1990 році, продовжився під час Революції гідності на Сході країни. Так що першим в місті на Дніпрі упав Ілліч, головний комуністичний ідол міста, який бовванів на центральній площі його ж імені. Вона одразу ж набула назви Героїв Небесної Сотні. Ілліч не мав до цих подій вже ніякого стосунку, він просто стояв у центрі як непотрібна річ, яка дратувала своєю бетонною застарілою комуністичною непохитністю і теж вказував рукою шлях на Москву. Бетонну постать Ілліча завалили во дні перемоги Євромайдану, 22 лютого о 00:53 ночі після шестигодинних надлюдських зусиль молоді активісти на

чолі з радикальним провідником Андрієм Денисенком.

Перелякані можновладці, посіпаки Януковича, під тиском суспільних настроїв після окупації Криму та початку війни на Донбасі вже не так пручалися рухові за перейменування вулиць. Цей рух народних мас було нарешті узаконено пакетом законів, ухваленим, як відомо, 9 квітня 2015 року Верховною Радою України. Обрання восени 2015-го на посаду міського голови Бориса Філатова, одного з успішної легендарної команди Ігоря Коломойського, підсилює прогресивні процеси, уможливило якнайскорішу декомунізацію. В міськраді запрацювала секція з перейменування більшовицьких топонімів на чолі з деканом історичного факультету, професором С. І. Світленком.

ПАНІ, СКАЖІТЬ,
А ХТО ВАМ БАНДЕРА БУДЕ?

Для перейменування вулиці Леніна, назва якої неначе кривавий слід тоталітарної доби миготіла на фасадах будинків, було висунуто альтернативні назви. На жаль, кандидатура Степана Бандери не пройшла, за неї не проголосувала більшість членів

секції з перейменування. Мабуть, для Дніпропетровська Бандера виявився надто радикальним. І це після Євромайдану, коли гасло бандерівців-повстанців, що ввійшло вже в нашу плоть і кров ще з часів Помаранчевої Революції, стало як ковток повітря: «Слава Україні!» - «Героям слава!» Перемогла стара назва вулиці - Воскресенська. А мені пригадалося, як у далекому 1990 році ми з моїми студентами поверталися до Дніпропетровська з рок-фестивалю «Тарас Бульба», який проходив у козацькому місті Дубно. У Тернополі потяг до Дніпра стояв 20 хвилин. І я, скориставшись нагодою, подалася в середмістя. Мені конче треба було пересвідчитися в одній справі. Я бігла і по дорозі питаю в одного перехожого: «Скажіть, будь-ласка, а то правда, що вулицю Леніна, перейменовано на Степана Бандери?» Замість відповіді літній чоловік спортивної статури ехидно спитав мене: «Пані, скажіть, а хто вам Бандера буде - сват чи брат, а може, рідний батько, чи рідний дядько?» Я остовпіла. Натрапити на таке, і де, в Тернополі? Зав'язалася дискусія. Якась жіночка, що чула нашу розмову, сказала мені: «Не зважайте, пані,

то радянський офіцер-відставник, мій сусіда, я його знаю». І люб'язно пояснила: «Піввулиці вже поміняло таблички на Степана Бандеру, а половина, де живуть отакі відставники, ще лишилася Леніна». Фантастика! Адже все це відбувалося ще в радянському союзі! Я мусила в цьому наживо переконатися! Побачила, переконалася, і, звісно ж,... спізнилася на свій потяг. Але то вже не мало значення. Головне, я відчула тоді свіжий подих новітньої історії...

Раніше ви їхали б на захід нашого міста вулицею Героїв Сталінграда, а нині проспектом Богдана Хмельницького, де ще у далеких 1950-х було розбито парк його імені, в якому вас зустрічає на постаменті кремезна постать гетьмана. От тепер усе історично й емоційно зійшлося, правда ж, гарно? Донедавна міщани, щоб дістатися лівого берега, переїздили через міст і потрапляли на проспект (пробачте, якщо шокую!), на проспект, прости Господи, імені газети «Правда». І отаке одоробло, така абракадабра до кінця 2015 року зустрічала вас за мостом! А на ній сірі, безликі хрущівки, хрущівки. Зато тепер це - проспект Слобожанський! І вам одразу

намариться братній український Харків, і вам приємно подумається і про Григорія Сковороду, і про Миколу Міхновського, і про професора Шевельова. До речі, вулиці імені останніх двох теж з'явилися там недавно, у ході декомунізації. А у нас вулиця Карла Лібкнехта - тепер Михайла Грушевського! Вулиця Луначарського - тепер Василя Стуса! Колишня XIX з'їзду партії - тепер Івана Гонти! Колишня Піонерська - Олени Пчілки! Колишня Рози Люксембург - Марії Заньковецької! Колишня Радгоспна - Нестора Махна!!!

Едуард Драч, поет-бард із Києва, привітав мене так: «Карламарла тепер Яворницького? Яка прекрасна новина! Колись іще у 80-ті мені розповідали, як Яворницький “приймав парад” махновців біля свого музею. І царські чиновники, й махновці, й УНР, і навіть червоні (а хіба хочеш? мусиш!) поважали видатного вченого. Це справді відновлення історичної справедливості.»

І ПОВІЯЛО КОЗАЦЬКОЮ ВОЛЬНИЦЕЮ!

Змінено назву кількох районів міста. Колишній Бабушкінський став Шевченківським, Жовтневий -

Соборним, Кіровський - Центральним, Красногвардійський - Чечелівським, Ленінський - Новокодацьким. Відчуваєте, як повіяло козацькою вольницею, Запорозькою Січчю! І хоча ще не виготовлено табличок з новими іменами для всіх оновлених вулиць, нові назви швидко приживаються у свідомості людей. Нові назви стрімко заповнили таблички маршрутів руху міських автобусів, вони лунають по радіо у трамваї.

Така топонімічна революція відбулася в місті на Дніпрі. Звісно, не все так лагідно і одностайно відбувається. Є активісти, ватники і скептики. Активісти діють в дусі часу, ватникам взагалі фіолетово, що діється поза межами їхніх холодильників. Скептики вважають перейменування вулиць зайвиною і наводять купу аргументів проти, мовляв, декомунізація не на часі. Мовляв, є проблеми, що потребують скорішого подолання - війна, корупція, економічна криза, бідність. Так то воно так. Та годі вже, цур вам пек! Ви так лише говорити, а сами чините тихий спротив перейменуванню. На одного такого «діяча» я випадково натрапила. На самім вершку проспекту Дмитра Яворницького,

на будинку я помітила дивний надпис «Проспект Джона Голта», нанесений на папір, прикріплений скочем до старої таблички, на якій завдяки різкому поруху вітру відкрилося старе «Пр. Карла М...». Молодик, ставши на плечі іншого молодика, мав намір міцніше закріпити цього Голта. Я підійшла і спитала: «А хто такий Джон Голт?» Мені відповіли запитанням: «А хто такой Дмитрій Яворніцкій?» Одразу стало зрозуміло, до чого хилять ці доморощені інтелектуали, як тільки я пригадала, хто такий Джон Голт. Це головний персонаж роману «Атлант справив плечі» авторки Айн Ренд (справжнє ім'я Аліса Розенбаум), колишньої мешканки есересеру. Персонаж прикметний тим, що всі про нього говорять, і ніхто його не бачив, А коли він нарешті з'являється в кінці роману, то являє собою символ такого собі пофігізму, асоціальності. Вочевидь, поки наша влада шукає кошти на виготовлення табличок з новими іменами, нові саморобні таблички наклеюють місцеві пофігісти, прибічники сумнівного Джона.

Проспект Кірова, велика транспортна артерія міста, колишня вулиця Польова,

віднині носить ім'я Олександра Поля, вченого, дослідника, геолога, який відкрив на Криворіжжі залізні руди. Художній салон "Арт-світ", в якому відбувалася виставка геніального художника Івана Марчука та фотовиставка газети «День» тепер розташований на вулиці Січових стрільців (!!!), а це колишня Артема. Відчуваєте різницю?

Колишня Плеханова - тепер князя Володимира Великого. Вулиця Червоних бійців - тепер Кобзарська. Проспекту Ілліча тепер дано назву Пилипа Орлика! Проспект Петровського перетворився на проспект Івана Мазепи!!! Скептик скаже, яка різниця, скіти з малою пенсією у квартирі без теплої води на вулиці Леніна чи на Воскресенській? А не скажіть! Внаслідок сотень перейменувань життя міста насправді на очах міняється. Знайома мені дитина йшла до школи по Бонч-Бруєвича, а нині поспішає на уроки вулицею Дмитра Байди-Вишневецького. Приходить хлопчина в клас і питає вчительку, а хто такий - Байда-Вишневецький. А вчителька й сама не знає, раків пече. То ж мерщій до бібліотеки, самій треба підчитати!

Проспект Калініна перейменовано на

проспект Нігояна, а вулиці Фурманова присвоєно ім'я Георгія Гонгадзе. Вулицю 8 березня, на якій живе вчитель всіх українських філологів усіх часів професор А.М. Поповський, названо іменем Софії Русової. А вулицю Фучіка, на якій мешкає відомий скульптор, народний художник України, В.Небоженко, названо на честь українського ботаніка Івана Акінфієва. Вулицю Енгельса перейменовано на Афанасія Чужбинського. Вулиця Куйбишева - тепер Володимира Вінниченка! Парк імені революціонера Петра Воронцова - тепер носить ім'я Максима Сагайдака!!!

Звісно, всі ці зміни могли і мали відбутися ще у 1991 році, та краще пізно, ніж ніколи. А ми йдосі не віримо своєму щастю, не можемо отямитися, що це відбувається з нами. Можна було б до безкінечності називати нові імена вулиць, які так тішать вухо просунутих містян, та не вистачить місця у рамцях цієї статті, бо оновлених вулиць 322! Історико-краєзнавча секція міської комісії з перейменувань на чолі з професором С.І.Світленком ретельно попрацювала від червня по листопад 2015 року, а навесні 2016-го підключилася робоча група ДОДА,

і як вислід, оновилися ще півтора десятка вулиць. Сьогодні обласна влада здійснює контроль за виконанням державного закону про декомунізацію.

Справедливості ради треба відзначити, що кілька вулиць було перейменовано до процесу суцільної декомунізації. На подання нашої письменницької організації у 2005-му іменем Яворницького було названо крихітну вуличку, яка веде до меморіального музею Д. І. Яворницького (хоча ми клопоталися про перейменування проспекту). Одну з безіменних вулиць було названо на наше клопотання у тому ж 2005 році - іменем поета Івана Сокульського. До 90-ліття Олеся Гончара завдяки зусиллям творчої інтелігенції та громадськості вулицю Кірова перейменовано на вулицю Олеся Гончара. А державний університет, який він закінчив, носить ім'я великого

письменника з 2008 року. А ще Комсомольський острів став називатися Монастирським. На ній колись жили монахи, сюди прийшли за легендами - апостол Андрій Первозванний і сама княгиня Ольга.

КІНЕЦЬ «ЕКАТЕРІНОСЛАВСЬКИМ» МАРЕННЯМ

Жирною крапкою декомунізації міста стало, як жартують міщани, «обрізання» комуністичної назви Дніпропетровська. Дискусії йдосі не вщухають. «Как это Днепр на Днепре?» - насмішкувато питає мене знайомий журналіст-москалик. А я йому парирую: «А як це Москва на Москві?» Назва Дніпро - це сповнення мрії тисяч і тисяч людей. Дніпро - це звучить так природно, без будь-яких соціально-політичних домішок. Ця назва була неформальним іменем нашого міста, завжди так мовилося: “Ти звідки родом? Із Дніпра”. Дніпро - це прощання з рештками комунізму, ідолами комунізму і кінець «екатерінославським» маренням наших доморощених монархістів. Дніпро - це остаточна перемога процесу декомунізації в місті. 19 травня ц.р. я проводила День

вишиванки в Національному гірничому університеті. Мені зателефонували друзі і повідомили, що Верховна Рада щойно проголосувала про перейменування Дніпропетровська. І я мала щасливу можливість сповістити цю новину урочистому зібранню - студентам, ліцеїстам, викладачам. Уявіть собі: молоді, гарні люди, інтелектуали, вбрані у вишиванки, зустріли її оваціями. Звісно, сумно, що не пройшла на комісії з перейменування назва «Січеслав». Так пропонував назвати місто ще сто років тому академік Яворницький. А у 2005 році, після перемоги Помаранчевої революції, наша обласна організація НСПУ клопоталася про цю старовинну козацьку назву, яка стала б увічненням не Катерини чи Петровського, а Запорозької Січі. Ми наближали цю назву і в найменні нашого літературно-мистецького часопису «Січеслав». Була ще версія Дніпрослава. Але переміг топонім «Дніпро», який має всі шанси закріпитися навічно, бо є прекрасним, емоційно насиченим та генетично вмотивованим. Та Січеславська ідея теж не пропала. Адже Набережну ім. Леніна відтепер названо Січеславською Набережною!

Оновленню та моральному оздоровленню міста сприяють і культурні заходи, які проводять креативні співробітники закладів культури і освіти. 24 лютого 2016 р. в музеї «Літературне Придніпров'я» відбулося відкриття літературно-мистецької виставки «СЕРП і МОЛОТ...: Прощання з совком». На виставці було представлено унікальні архівні матеріали, серед яких документи із справ репресованих дніпропетровських письменників П.Кононенка, М.Мінька, О.Шпоти, Ю.Саповського; книжки, часописи 1920–1930-х із прижиттєвими публікаціями письменників Розстріляного Відродження; фольклорні збірники та ювілейні видання тоталітарної доби; збірники забороненого антикомуністичного фольклору; прапори, знамена, вимпели; радянські плакати, листівки, світлини; агітаційна порцеляна, скульптура; нагрудні знаки та значки; грошові знаки; кінотехніка із зібрання Дніпропетровської центральної міської бібліотеки. Авторські фотоколажі С. Алієва-Ковики до книжки «І поліг наш народ, наче скошене жито» відтворили драматизм, трагедію людини радянської доби. Енергетичними згустками експозиції стали емоційні розповіді с.н.с.

Ірини Мазуренко про наших земляків, українських письменників Валер'яна Підмогильного, Григорія Епіка, Михайла Пронченка. Організатори виставки так і позначили на афіші, що «Експозиція є інтелектуальним внеском музею у складний процес декомунізації суспільства».

При Історичному музеї відкрилася «Експозиція «Шляхами Донбасу» Громадянський подвиг Дніпропетровщини в подіях АТО». В Національному гірничому університеті, де переважна більшість студентів - уроженці Донбасу, потужно працює Центр культури української мови ім.Олеса Гончара. Силами Центру за підтримки адміністрації вишу, відбулося вшанування героїв АТО, недавно проведено День української вишиванки.

ЛЯКАЛКИ ВІД ПОЛІТЛУЗЕРІВ

На жаль, не все так блискуче в нашому місті. Окрім ватників та скептиків, не дрімає так званий опоблок, роздратований такими революційними змінами, виколисує реваншистські плани. А молоді патріоти стежать за його пересуваннями і б'ють у дзвін на сполох громадськості. Наведу цитату із сторінки на фейсбуці Василя

Шабанова від 25 травня 2016 року: «Антимайдан не потрібен. Повзучий сепаратизм розповсюджується по Україні тишком. Дніпро, який вважався фортецею, через яку спотикнувся “руський мір” зі своїми бойовиками, віддається на відкуп реваншистам та сепаратистам. 25 травня 2016 року у Дніпрі, в ресторані “Бартоломео” відбудеться з’їзд партії Клименка - гаманця Януковича. Під виглядом конференції про оподаткування буде розповідатись, як “росла економіка” за Януковича, як “професіонали” керували країною, яких “успіхів” вони досягли.

Мабуть цільова аудиторія, то люди, які не пам'ятають СРСР, а вважають часи за Януковича кращими, тому що встигли в кредит купити холодильник, автівку, а дехто навіть взяти квартиру в іпотеку. Але все це виявилось мильною бульбашкою, яка не має під собою економічного підґрунтя. І зараз дуже важко, а іноді неможливо, повертати ці кредити. Такі збори, які проводяться за вкрадені раніше кошти, призначені для розхитування ситуації в країні. Без конструктиву, без руху вперед. Це підрив не тільки економіки країни, але й пошук прихильників повернення старої влади. Все це робиться за згоди київської та місцевої влади. Лідер партії “Успішна країна” Клименко, переховуючись в Росії, керує звідти реваншистами, за допомогою скайпу дає настанови на цих збіговиськах. Прогресивні націоналістичні сили Дніпровського краю не повинні допустити цього зборища сепаратистів та їх прихильників! За гроші цих реваншистів кожного дня гинуть та отримують каліцтво наші хлопці й мирні мешканці. Небайдужі громадяни, всі проукраїнськи активісти, ветерани АТО, ті, хто нині служить в Збройних силах України, Національний

гвардії, волонтери, мають показати, що Дніпро і надалі залишається незламною фортецею України!»

Вірю, що так і буде. Не буду багато розводитися про нового міського голову Бориса Філатова. Наведу лише один допис (мовою оригіналу) з його сторінки на фейсбуці, де йдеться про виступ Джамали на Євробаченні: «Красивая девушка с шикарным голосом просто спела песню о трагедии своего народа. В ответ десятки тысяч россиян вылили на нее тонны помоев в интернете. ... Это все, что нужно знать о моральном облике обитателей сопредельного

государства.» Отакий він, наш поки що російськомовний мер!

Ледь не забула. Від товариша Петровського лишилося нам у спадщину ще дещо. Три гудки. Три гудки з Петровки, ливарного заводу імені Петровського, що сповіщали тричі на добу - о сьомій, п'ятнадцятій і двадцять третій годині - про початок нової робочої зміни. Вони йдосі ще гудуть. Колись це була «фішка» міста чавуну і сталі, місто жило за цими гудками. Та мало що було раніше? Он у радянські часи існував такий жарт: «Бывали времена до-петровские, петровские, а теперь - днепро-петровские». Так ось і вони проминули! Пішли за водою. Тепер настали часи Дніпровські, і тепер ми усі дніпряни і дніпрянки!

Впевнена, що рівень національної свідомості, а згодом, по війні, і рівень життя наших громадян підніметься в оновленому Дніпрі настільки, що місто вже ніколи не зможе боятися погроз і лякалок політичних лузерів, які з політичної підворітні обіцяють нам: «Ми іско верньомся і верньом городу святоє ім'я Єкатерінослав!» Як казали наші предки, дай Боже нашому теляті вовка з'їсти!

Дніпро, травень-2016

Мамай

Було це давно. Тоді Бог наш ще маленьким був. Якось сидів Він на великій пухкій хмарі, відривав від неї шматочки й грався. Ліпив тварин, гори, дерева... І виліпив якось такого собі хмаринку-чоловіка: два вуса та чуб, кремезного, але швидкого. Задумався Бог над тим, що робити з тим шматочком... а потім – узяв та і поставив на Веселку, що блукала Дніпром, Порогами, ловлячи сонячні промені. Подивився... Подумав... Гукнув Степу: “Дай Душу йому!”. Степ дихнув на хмаринку. Вона закрутилась, зіскочила на берег Дніпра вже людиною – два вуса та чуб, посмішка та думка. Степ обняв те Боже створіння, розчесав йому чуб і крикнув на небо Богу: “Дякую Тобі за помічника для мене!... Мамаєм його зватиму”.

Вчив Степ Мамаю Життю. Вчив – як знав. Вчив – як умів. Вчив – як відчував. Вчив Душу степову правилам життя, наказуючи Мамаю: “Ти – мій брат менший. Ти повинен уміти все, що вмію я. Ти повинен бути кращим. Ти повинен бути сильним, як Дніпро. Швидким, як Вітер. Душа твоя має бути широкою, як

я. Розум – холодним. Гордість, гнати гординю. А пісня твоя – повинна серце вражати, мов стріла. Зможеш стати таким – знайдеш Долю”.

- Де ж мені шукати шляху до Долі? – запитав Мамай

- Коли пропливеш Порогами – то на острові Великім знайдеш і силу, і сміливість. За островом, в Лузі Великім, – знайдеш коня вірного і станеш, як Вітер, швидкий. Гай зелений пісні тебе навчить. Шлях Душу творить. Впораєшся – Долю знайдеш.

- Я пройду цей Шлях.

- Сонце нехай осяє твій шлях, менший брате. Чекатиму на тебе і пильнуватиму тебе.

Підійшов Мамай до Дніпра. А Дніпро реве, воду жбурляє на каміння.

Змайстрував пліт, сів біля берега та й думку думає: як же пройти мені ті каміння й до острова дістатись. Аж чує – гукає його Веселка крайня: “Пливи під нами, бо краями своїми в каміння впираємось. Тримайся найшвидшого потоку води”. Відштовхнув від берега пліт Мамай, течія й підхопила його... Каміння, вир води, небо... і тільки веселки над головою. Двічі пліт розбивало, тричі ледь не потонув. В

вухах – гуркіт води. Лишень почув, як перед Звонецьким порогом два камені-Богатирі перегукнулись: “Який сміливець! А який сильний!” Дев’ять порогів позаду. І відкрився за останнім острів кам’яний. Сидів на плоту Мамай, дивився на його скелі... натомість – зі скелі Чорної – дивився на Мамаю орел. І відчував Мамай силу, що приходить до нього.

Несла вода пліт Мамаю за острів, у плавні, у Божої краси Луг Великий. Блукав у нім Мамай день, блукав другий, аж поки не побачив берег високий. Піднявся на нього, сів та й Лугом милується. Бачить, кінь вороний берегом попастися прийшов. Змайстрував вуздечку Мамай, заховавсь у траві й став чекати. Другого дня прийшов кінь на пашу, а Мамай – раз, і накинув вуздечку на нього. Осідлав вороного і став із самим Вітром наввипередки ганяти... Втомившись, зупинився відпочити під дубом старим у гаю. Коника вороного на пашу відпустив. Сам ліг горілиць. Дивиться, як дубовими гілками вітер грається, слухає, як листя пісню тиху співає.

- Дубе, брате, навчи так співати і грати, як ти вмієш!

- У кожного – своя Душа, і вона співає

свою пісню. Тримай бандуру. Заграєш на ній – Душа й заспіває.

Подякував Мамай і подався на пороги. Щось штовхало його туди, щось гукало.

Сидів Мамай біля багаття, над Дніпром. Сидів та грав на бандурі, пісню співав. Пісню душі своєї. І вміщались в ній Сонце і Степ, Дніпро і небо... І заслухався тією піснею старий Чумацький Шлях. Його сльоза покотилась зорицею на місячну стежку-доріжку в Дніпрі. Вдарилась об воду й стала дівчиною-зорею... Знайшов Мамай Долю свою.

Отак і Рід наш Мамаїв-українців пішов. Стали плодитися, жити й господарювати в Степу. Жили вільно, кожний при своїй справі, допомагаючи одне одному. Всього було за довгий час. Багато хто зі злих людей зазіхав на Степ. І силою приходив, і хитрістю... Намагався вижити Мамаїв, а по тому – нав'язати Степу свої закони. Але все то – до певного часу. Пороги не раз вже піднімалися – скидали з себе усе те зло... І горів під ногами Степ у тих злих людей, і билися Мамаї за свою Землю.

Адже Бог наш – не без милості, а козак – не без вдачі!

Липневі ювілеї

– **105** років - “**Лісова пісня**” (1911) Лесі Українки

1

– **370** років від дня народження **Готфріда Вільгельма Лейбніца** (1646-1716), німецького математика, філософа, фізика

6

– **165** років від дня народження **Янки Лучини** (1851-1897), білоруського поета

8

– **375** років від дня народження **Жана де Лафонтена** (1621-1695), французького письменника, байкаря

9

– **115** років від дня народження **Барбари Картленд** (1901-2000), англійської письменниці

10

– **160** років від дня народження **Ніколо Тесли** (1856, Смілян, Хорватія - 7 січня 1943, Нью-Йорк, США), фізика, винахідника.

Походив із сербської сім'ї. Батько - Рев Мілутін Тесла - був священиком православної церкви. Мати - Джука Тесла (Мандік) - була донькою православного священика. Згодом Тесла став громадянином США. Він найбільш відомий своїми винаходами у галузі електрики, магнетизму та електротехніки. Зокрема йому належать винаходи змінного струму, поліфазової системи та електродвигуна

зі змінним струмом. Був ключовою фігурою при побудові першої гідроелектростанції на Ніагарському водоспаді. Одиниця вимірювання магнітної індукції в системі СІ названа на честь дослідника.

Нікола Тесла - автор близько 800 винаходів в області електро- та радіотехніки. Серед найвизначніших відкриттів - змінний струм, флуоресцентне світло, бездротова передача енергії.

– 145 років від дня народження **Марселя Пруста** (1871-1922), французького письменника

15

– 410 років від дня народження **Рембранта Гарменсона ван Рейна** (1606-1669), нідерландського художника, офортиста доби бароко.

18

– 205 років від дня народження **Уїльяма Мейкпіса Теккерея** (1811-1863), англійського письменника

20

– 200 років від дня народження **Едварда Вітольда Желіговського** (1816-1864), польського поета

26

– 225 років від дня народження **Франца Ксавера Вольфганга Моцарта** (1791-1844), австрійського піаніста, композитора, диригента

– 115 років від дня народження **Джорджа Бернарда Шоу** (1856-1950), англійського драматурга, публіциста

28

– 150 років від дня народження **Беатріс Поттер** (1866-1943), англійської дитячої письменниці та художниці

Дякує

Слава Ісусу Христу!

Щиро дякуємо Вам, Всечесний отче Василю, отче Володимире, отче Павле, і всім причетним до видання чудового календаря за I і II півріччя 2015 р.

Взагалі Ваші календарі - і раніші й теперішні - уявляються мені справжньою культурною подією. Тим паче, що виникли вони з потреби життя, зі спраги істини і знання. Нові Календарі вже від першого погляду викликають якесь неоясниме хвилювання своїм медово-золотим розпростореним світінням обкладинок. І притягує багатющим живим змістом нашої історії, часопростором, населеним людьми високого вчинку, рухом невидимих духовних сил, що спрямовує все буття українське до вертикалі. В цих календарях насправді живе віра, трепетна чутлива думка, дихає свобода. Календар привертає особливо і передусім унікальною природно-глибокою синтезою духовного, етичного й естетичного начал у баченні картини світу і часу...

Здається мені, що календарі в Україні були і є напрочуд безпомільним камертоном стану духу й культури, показником висоти

суспільної свідомости.

З любов'ю і вдячністю, бажаючи Вам добра і світлих радісних сил.

*Раїса Лиша і Юрій Вівташ,
вітання і уклін від редакції "НВ"*

Апет Збираючи пам'ять історії, духу й культури, ми не тільки будуємо власну свідомість, але проєктуємо прозираємо висоти майбутнього здійснення - як в сенсі національного буття, так і особистого, і вселюдського. Бо збирання й оберігання живої пам'яті народу в суті є здобуванням світла і простору духу. Такі думки зринають від роздивляння й прочитання крихітних, але яких містких за смислами й багатством реальности, та до того ще й живописних книжечок - «Українського ювілейного місячника» - за січень і лютий ц.р., що їх укладає отець Василь Пишний (видавництво «Навіки») разом з громадою храму Св. Покрови в селі Рубанівське на Січеславщині.

Раїса Лиша

Незабутня літня подорож

Влітку минулого року нам, рубанівцям, випала щаслива нагода побувати у Львові.

Втомлені, але сповнені очікуванням цікавих зустрічей, ми дісталися легендарного міста Західної України. Швидко знайшли житло, відпочили і вранці наступного дня вирішили піти до храму святого Юра. Там наші душі дістали справжню насолоду. Богослужіння велося рідною українською мовою, діти й дорослі в національному вбранні благоговійно молилися.

Радісні, у піднесеному настрої ми вийшли з храму. Але що робити далі, куди прямувати? Ми ніяк не могли прийняти одностайного рішення. Підійшли наші хлопці, Юра, Геннадій і Максим. І ми поснідали в кафе під стінами церкви.

І як тільки-но вийшли з нього, то зустріли доброзичливого дідуса, який фарбував стовпчики паркану. Це була для нас дійсно вирішальна зустріч.

Дідусь порадив звернутися до доброго, досвідченого гіда, який на власному авто покаже нам весь Львів. А ще додав, що він за грошима не гониться, отож нам

це буде по кишені, та головне - цікаво і пізнавально.

Незабаром зустріч із цим гарним молодим чоловіком відбулася. Валентин Романович Юрків (так його звали) нам усім сподобався.

Щиро закоханий у Львів, він і нам зміг передати цю любов і замилювання під час казкових мандрів чудовим містом.

Цілий день ми з Валентином подорожували вулицями Львова. Він показував історичні пам'ятки Львова, костьоли, церкви, старовинні будови. Ми побували у Шевченківському гаї з українськими хатками і дзвіницею, у парку Богдана Хмельницького, Личаківському кладовищі, де побачили пам'ятник Івану Франку, потім їздили подивитися на пам'ятник першодрукарю Івану Федорову, Ратушу, Латинський Собор, Каплицю Трьох святих, Вірменський храм з надзвичайним, ніби живим, Розп'яттям Христа. Також відвідали костюл святої Ельжбетти, центральний живописний базар, де можна було придбати декоративні місцеві вироби народних умільців,

гарний національний одяг на любий смак.

А пізно увечері наш гід повіз нас на найвищу точку міста, Високий Замок. Ми захоплено дивились на вечірній Львів, раділи і дякували Богу за чудово проведений день.

Від Львова наша подорож продовжилась до Мукачево, де ми відвідали Замок Паланок.

Назавжди в нашій пам'яті залишаться спогоди про красу квітучих полонин, Карпатських гір, казкових водоспадів. Можна багато розповісти про те, що ми побачили під час цієї подорожі. Та, вважаю, що найкраще самому побачити і Львів, і Карпати. Це Чудо України!

Тим паче, що наш знайомий провідник-гід і зараз чекає усіх бажаючих приїхати у Львів. Він обіцяє забезпечити житлом і ознайомити з визначними історичними та культурними пам'ятками Львова.

Це - Юрків Валентин Романович (тел. 0962756555). Бажаю Вам щасливої подорожі та цікавих, радісних зустрічей.

Галина Горунович

Дякує

Всечеснійший отче Василю!

Засвітило сонечко. Потепліло.

До свідомості прийшло, що життя продовжується і злочинно не використати ще невеликий запас своїх можливостей. Отож, надолужую пропущене: “Український рік 2015” - зовсім відмінний дизайн від попередніх. Лише на обкладинках найважливіші події історії - від героїв Крут, Січових Стрільців, Кобзарів-лірників до воїнів УПА та Небесної Сотні. Хто подав таку ідею? Не забуті окремі постаті: Петро Калнишевський, Зеновій Красільський, св. Іван Гриньох і Петро Скобельський.

Подивляю діапазон інформації, поданої зовсім не настирно, а точніше лише для тих, хто вміє читати! То велике мистецтво. Не буду зупинятися на вмісті, бо він, як і у всіх Ваших календарях-довідниках науково відпрацьований, скрупульозно відредагований, всеохоплюючий з Сходу на Захід і з Півдня на Північ України. І про Мазоха, і про Шандрука, і про Кульчицького, і Й. Сліпого, і про всіх інших, таких різних синів України подана інформація.

Окрема подяка за обкладинку Іванні Крип'якевич-Димид (чи це не родина львівських Крип'якевичів?)

Дуже радію, що згадали голову НТШ Олега Антоновича Купчинського, то

дійсно людина, яка зробила для науки і громади великий вклад і організаційний і джерелознавчий. Зрештою про кого Ви не згадали б, кожний вніс свою лепту для розвитку духовного світу.

Ваші книжки-календарі вселяють оптимізм, приносять радість і дають стимул творити.

З повагою і вдячністю, Зиновія Служинська.

Березень-квітень 2016

Дякує

Слава Богу!
Милосердний отче Василю!
Щиро дякую Вам за книжки,
які надсилаєте на мою адресу.
Від Ваших відань віє духом
українства. Це як ковток
свіжого повітря в наш
нелегкий для України час.
Хай дасть Вам Бог здоров'я
і сил поживити далі українські
душі!
З великою повагою і вдячністю,
Олександр Тікалов
26 травня 2016 року

Діст

Прошу прийняти добрі побажання!
Дивні міста навколо Рубанівського!..

Коли вирушаєш у дорогу, ніколи не знаєш які пригоди та зустрічі чекають на тебе. Коли-небудь я обов'язково розповім вам про ці подорожі докладніше, ось тільки треба дістати згоди із чаклуном-Часом, який не припиняє витівати зі мною різні чарівні штучки.

Але до діла. Турбую вельмишановне панство з дуже важливого приводу: під час останньої зливи-грози біля Рубанівського утворився часовий портал, через який з давніх-давен до нас занесло ще одну кам'яну гостю. Десь за десять хвилин подорожі «по ямках» у напрямку селища Миролюбівка ми з Антончиком з нею і зустрілися.

Так, так, - це антропоморфна стела. Більше за все занесло її із

скіфських часів, бо на певній відстані можна впевнено роздивитись кругле обличчя, вузькі, схилені донизу очиці, характерний ніс та довгі прямі вуса. На тулубі вгадуються складені на животі руки та залишки якогось обладунку. У скіфів зазвичай це ритон, акінак,

бойова сокира, горит зі стрілами. Скіфи так зображали Папая. Сувора була особистість.

Якщо знайдете час та можливість, - обов'язково роздивіться цей артефакт. А може й запросить погостити до Рубанівського історико-культурного заповідника.

На цьому передаю щирі вітання від своєї родини та прощаюся.

До зустрічі!

Р. С. Дивні міста навколо Рубанівського!.. А як на мене, так вся наша Україна дивна! І хвилююча. І загадкова. Ось так!

Борис Кутовий

Підготували:
священик Володимир Дерев'янка,
диякон Павло Тепін, Ігор Чечель,
Григорій Бондаренко,
Володимир Філіпов,

Ілюстрації
Євгенія Гапчинська,
Катерина Косьяненко,
Петро Андрусів, Артур Орленов,
Данило Нарбут
та з інтернету

Дарунок

Священик Василь Пишний
Храм Покрови, с.Рубанівське,
Васильківський р-н, Дніпровська обл.,
т. +380675238992
naviky@ukr.net www.naviky.dp.ua
а/с 1847, м. Дніпро, 49027, Україна

Надруковано в типографії "Літограф"

